

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Veronika Tomanová

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Obraz českých dějin 16. století v románovém cyklu Vlastimila Vondrušky
Letopisy královské komory

Bakalářská práce

2020

Veronika Tomanová

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou, nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 17. 8. 2020

Veronika Tomanová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Antonínu Kudláčovi, Ph.D., za odborné vedení, ochotu a především trpělivost, kterou mi během zpracování bakalářské práce věnoval.

„V životě je to zařízené tak hloupě, že se nám obvykle líbí to, co bychom neměli dělat, a bolí to, co dělat musíme.“

(V. Vondruška)

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměří na zkoumání románového cyklu Vlastimila Vondrušky *Letopisy královské komory*, který vychází od roku 2006 (dosud 13 svazků). Vondruškova díla, zasazená do období druhé čtvrtiny 16. století, spadají do žánru tzv. historické detektivky. Cílem bakalářské práce bude srovnání fikčního světa Vondruškových románů se současnou interpretací historických událostí a reálií dané doby. Metodologicky bude práce postavena na naratologické analýze literárního textu a na komparaci jejích výsledků se současným historiografickým výzkumem.

KLÍČOVÁ SLOVA

Vlastimil Vondruška, 16. století, každodennost, *Letopisy královské komory*, historický román, detektivní román.

TITLE

Presentation of 16th century Czech history in Vlastimil Vondruška's novel cycle: *King's Chamber chronicles*.

ABSTRACT

This Bachelor thesis focuses on research of Vlastimil Vondruška's novel cycle *King's chamber chronicles* which started publishing since 2006 (13 volumes so far). Vondruška's work is set in 16th century second quarter and falls into historical detective story genre. The goal of this thesis will be a comparison of a fictional world of Vondruška's novels to a current interpretation of historical events and realities of a given time period.

This thesis will be built methodologically on narratological analysis of a literary text and on a comparison of their results with a current historiographic research.

KEYWORDS

Vlastimil Vondruška, 16th century, everyday, *King's chamber chronicles*, historical prose, detective prose.

Obsah

Úvod	1
1 Zařazení a popis žánrů	3
1.1 Historický román	3
1.1.2 Historický román v českém prostředí.....	4
1.2 Detektivní román	5
1.2.1 Detektivní romány v Čechách	7
1.2.3 Nakladatelství MOBA.....	8
1.3 Historická detektivka	9
2 Vlastimil Vondruška	11
2.1 Tvorba.....	11
2.1.1 Odborné studie a články	11
2.1.2. Odborné a populárně naučné publikace	12
2.1.3 Tvorba pod jménem Jan Alenský	12
2.1.4 Tvorba pro děti	13
2.1.5 Divadelní hry.....	13
2.1.6 Historické detektivky	13
2.1.7 Historické epeje.....	14
3 Letopisy královské komory.....	15
3.1 Plzeňské mordy.....	17
4 Charakteristika 16. století v českých zemích za vlády Ferdinanda I. Habsburského	19
5 Obraz 16. století v díle V. Vondrušky	22
5.1 Pojem Každodennost	22
5.2 Město v cyklu Vlastimila Vondrušky	23

5.3	Jídlo a pití	25
5.4	Typy osobností objevující se v cyklu V. Vondrušky.....	27
5.4.1	Jiří Adam z Dobronína	27
5.4.2	Bakalář Petr	28
5.4.3	Rozárka.....	29
5.4.4	Další typy postav v dílech	30
5.4.5	Nevěstky a nevěstince	31
5.5	Náboženství	33
5.6	Budovy.....	35
5.7	Lázeňství.....	37
5.8	Další projevy každodennosti	39
6	Delikty a jejich následky.....	42
6.1	Vznik trestního práva v zemích Koruny české.....	42
6.2	Delikty proti životu a zdraví.....	43
6.3	Delikty a jejich následky v díle V. Vondrušky.....	44
	Závěr.....	48
	Bibliografie.....	52
	Primární literatura.....	52
	Sekundární literatura.....	52
	Internetové zdroje	54
	Summary	55

Úvod

V zastoupení četného čtenářského publika, v České republice zejména, vyniká detektivní román, zkráceně detektivka, jako vůbec nejoblíbenější literární žánr. Známy citát, který pronesl Raymond Chandler, americký autor krimi příběhů, praví: „*Ukažte mi člověka, který nesnáší detektivky, a já vám ukážu hlupáka; možná chytrého hlupáka, ale přesto hlupáka.*“

Český čtenář si dlouhodobě oblíbil i historické romány, které okrajově mapují bohatou historii naší země. Proto není překvapením, že spojení historické a detektivní prózy nachází u čtenářů ohlas. Historická detektivka, jak v publikaci *Barvy černobílého světa: studie o vybraných žánrech současné české populární literatury* uvádí Antonín Kudláč, není závislá na zahraničních vzorech. Proměňuje se konstrukce postav, děj a prostředí. V tomto spojení dvou žánrů kriminální zápletky oživuje historické prostředí, které svou atraktivitou dodává příběhu zajímavé pozadí.¹

Jedním z nejproduktivnějších autorů tohoto žánru je Vlastimil Vondruška, historik publicista a spisovatel, který z žánru historických detektivek publikuje dva cykly: *Letopisy královské komory* a *Hříšní lidé z království českého*. Tato bakalářská práce se věnuje prvnímu jmenovanému, tedy *Letopisům královské komory*, které se odehrávají v 16. století, za vlády prvního Habsburského krále, kterým byl Ferdinand I. Hlavním hrdinou je zde královský písař Jiří Adam z Dobronína. Tato série se vyznačuje hojným cestováním. Vedle detektivní linky, obsahuje také velmi silnou romantickou linku mezi pomocníky královského písaře. Dosud v této edici vyšlo třináct svazků, tato bakalářská práce se věnuje prvním šesti.

Cílem bakalářské práce je srovnání fikčního světa, který se objevuje ve Vondruškových románech, se současnou odbornou interpretací doby. Bakalářská práce je tedy rozdělená do 6 stěžejních kapitol, přičemž první část se věnuje nejprve vymezení literárních pojmů jako je historický román, detektivní román a historická detektivka, dále autorovi Vlastimilu Vondruškovi a charakteristice románového cyklu *Letopisy královské komory*. 4. kapitola je věnovaná zkrácenému popisu 16. století za vlády Ferdinanda I. Habsburského, jako připomenutí a přiblížení atmosféry, ve které se příběhy Vlastimila Vondrušky odehrávají.

---

¹ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa: studie o vybraných žánrech současné české populární literatury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017, s. 123, ISBN 978-80-7560-105-6.

Druhá část bakalářské práce je věnovaná obrazu skutečných historických událostí v díle Vlastimila Vondrušky. Prostor je věnován především každodennosti šestnáctého století, protože ta se v díle objevuje v největší míře. Kapitola, která se tímto zabývá, je rozdělena do několika segmentů podle toho, jaké prvky se v románech nejčastěji objevují. Jsou jimi například popis města, jídlo a pití, budovy nebo náboženství.

Metodou výzkumu, jak moc se Vlastimilovi Vondruškovi podařilo vykreslit fikční svět, v porovnání s dobovým výkladem historiků, je komparace s odbornou literaturou. Ta je volena dle nejčastěji opakujících se motivů v románech V. Vondrušky. Ve výzkumu jsou zakomponovány také 3 knihy, které napsal Vlastimil Vondruška v rámci své populárně naučné literatury, na dvou z nich spolupracoval se svojí manželkou, Alenou. Zajímavostí je, jak on sám nakládá s informacemi jako historik i jako autor beletrie.

Poslední kapitola bakalářské práce je věnovaná Trestnímu právu a druhů deliktů, které se v románech objevují. Tato kapitola se věnuje nejprve dobovému vyobrazení za pomoci odborných publikací. Je zde vylíčena stručná historie práva, průběh vyšetřování a odsouzení, jaký trest viníka mohl postihnout. Také je zde charakterizována postava kata. Následuje ukázka z *Letopisů královské komory*, kde tato práce uplatňuje příklady, které jsou v románech cyklu zmiňované.

Jak moc se autor během psaní historických detektivek držel skutečného obrazu, je-li vůbec možné psát takto důvěryhodně a pro čtenáře srozumitelně? Čím si Vlastimil Vondruška drží pozornost svých čtenářů i po třináctém díle v cyklu? Na tyto otázky odpoví závěr, který dílo *Letopisy královské komory* vyhodnotí.

1 Zařazení a popis žánrů

Cyklus *Letopisy královské komory* se řadí do žánru historické detektivky. Tento žánr by nemohl existovat, pokud by neexistoval historický román a detektivní román. Následující kapitola uvádí charakteristické znaky těchto žánrů a také jejich historický vznik.

1.1 Historický román

Historický román je příběh, který podává svědectví o minulých událostech. Krátkou definicí za historický román považujeme „každý román odehrávající se v době, již autor nezná z vlastní zkušenosti a svou fikci opírá o zprostředkované informace.“²

Je psán obyčejným jazykem a slohem autorovy přítomnosti, signály historičnosti se projevují v popisu doby nebo prostředí, které je vždy vylíčeno velmi podrobně. Dále také v názvu díla, ve jménech, nebo letopočtech. Často se objevují archaismy, zejména v dialozích. Přejichodným útvarem mezi historickým románem a románem ze skutečnosti je retrospektivní, který pojednává o minulosti, ale ta je součástí autorovy individuální, i obecně společenské paměti. Nejčastějším případem retrospektivního románu jsou kroniky, které ukazují a také často zacházejí do velmi hluboké minulosti, stále jsou ale součástí autorovy přítomnosti. Jako jeden z mnoha románových typů disponuje populární i uměleckou variantou.

Dagmar Mocná v *Encyklopedii literárních žánrů* zmiňuje, že historický román se dá rozdělit na trojí zaměření, na mimetický typ, projekční a atraktivizační. Při mimetickém typu autorovi jde o věrohodnost, které docíljuje díky své obeznámenosti s historickou látkou a uměleckou stylizací. Proti tomu typ projekční, využívá minulost jako „projekční plochu“ pro expozici morálních a ideových problémů autorovy současnosti. Poslední, atraktivizační typ, využívá historii pro atraktivitu příběhu. Tento typ je také někdy označován jako kostýmní.³

Jako samostatný žánr se rozvinul v první třetině 19. století v souvislosti s historismem.⁴ Předzvěsti historického románu se však objevují již v starověkém eposu, v kronikách a hrdinských eposech. Za zakladatele historického románu takového, jakého ho známe teď, považujeme Waltera Scotta. Tento skotský romanopisec zasadil své dílo

---

² MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha Litomyšl: Paseka, 2004, s. 239, ISBN 80-7185-669-X.

³ Tamtéž, s. 240.

⁴ Vědomí, že člověk nežije mezi časností a věčností, ale pohybuje se mezi minulostí a budoucností, je činitelem změn.

do anglického středověku. Prvním románem byl *Waverley* z roku 1814. Na Waltera Scotta navázal Victor Hugo. Jeho román *Chrám matky boží v Paříži* vyniká „barvitým líčením života různých vrstev středověké Paříže, sugestivnosti davových scén a charakteristikou rozporně založených postav.“⁵ Dalším románem, který stojí za pozornost, jsou například *Tři mušketýři* A. Dumase.

V populární variantě se stal světovým bestsellerem román *Jih proti severu* Margaret Michtchellové. Kostýmní variantou žánru je série o Angelice, kterou napsali manželé Golonovy. Díky zfilmování se tato série stala klasickou a velmi překládanou.

Na rozhraní historického románu a fantastiky stojí subžánr alternativní historie, který rozebírá téma, co by se stalo kdyby. Popisuje alternativní dějiny. Představitel Philip K. Dick v díle *Muž z vysokého zámku*, kdy druhou světovou válku vyhrály státy OSY, díky atentátu na prezidenta Roosevelta.

1.1.2 Historický román v českém prostředí

V české literatuře se za první historický román považuje *Záře nad pohanstvem* J. Lindy z roku 1818. Jako historický autor ale proslul zejména Alois Jirásek, který napsal několik románových kronik, například *Mezi poudy*, *Proti všem* nebo proslulé *Temno* a *F. L. Věk*. Zikmund Winter se ale držel historie mnohem věrněji, svůj román *Mistr Kampanus* obohatil o archaismy a citace původních pramenů. Historický román ve dvacátých letech 20. století ale v popularitě klesl. Podle Blahoslava Dokoupila by se vývoj českého historického románu v 19. století dalo přirovnat k přílivu a odlivu. Zmiňuje se tak v publikaci *Český historický román 1945-1965*. Jeden z hlavních důvodů, proč tomu tak bylo, je nejspíše vznik Československa. Do té doby historická próza plnila výchovnou funkci národně uvědomovací.⁶

Romány, které ve dvacátých a třicátých letech vycházely, se všeobecně nazývají Jiráskovým dědictvím. Podle Dokoupila lze tyto autory rozdělit do dvou skupin. První jsou autoři starší generace, kteří svoje náměty čerpali z historie okrajových oblastí naší vlasti. Pro příklad uvádí Šimona Baara s trilogií *Paní komisarka* (1923) – *Osmačtyřicátníci* (1924) – *Lúsy* (1925).⁷

⁵ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha Litomyšl: Paseka, 2004. S. 241, ISBN 80-7185-669-X.

⁶ DOKOUPIL, Blahoslav. *Český historický román 1945-1965*. Praha: Československý spisovatel, 1987, s. 41.

⁷ Tamtéž, s. 43.

Druhou skupinou, podle Dokoupila byla skupina autorů, kteří psali literaturu spotřební. Často se v ní ale objevovaly literární braky. Nejvýraznějším autorem tohoto období byl František Josef Čečetka⁸.

Průlomem v historické literatuře byli autoři populární četby, například Vladislav Vančura (*Markéta Lazarová, Pole orná a válečná*). *Markéta Lazarová* nevychází z konceptu uvědomování si vlastnictví a poučování, je to spíše forma historické balady a uplatňuje se v ní vědomí životního ideálu.

Díky toleranci k populární literatuře, kam historický román také zapadal, vynikla spisovatelka Jarmila Loukotková, která psala romány z antických dob (*Spartakus, Není římského lidu*). Další úspěšnou autorkou je historička Ludmila Vaňková, která se věnovala zejména přemyslovcům a Lucemburkům.

Podle Dokoupila se v letech 1945-1948 rodí „*nová orientace, jakési první příznaky těch ideově tematických, kompozičních i stylových charakteristik, jimiž se vyznačuje historický román pouňorové doby*.“⁹ Za okupace byl nejrozšířenějším druhem historické prózy „román individua“, patřily sem díla biografická. Pouňorová literatura se soustředila k zachycení revolučních procesů. Příčinou byla změna kulturně politických hledisek. Nakladatelství si pečlivě vybírala, které rukopisy vydají a tak ze scény zmizelo velké množství autorů, zejména těch, kteří historickou literaturu psali konvenčně a bez idejí.

V současnosti je u nás nejčtenějším autorem Vlastimil Vondruška, jemuž se podrobněji věnuji v kapitole 2. Přemyslovská doba a lucemburská doba je velmi atraktivní pro současné spisovatele, zejména v roce 2016, při oslavě 700 let Karla IV. Vzniklo mnoho románů z jeho doby, o které se zasadila i řada nových autorů. Uvedu například sérii V. Válkové, *Kouzelný atlas*, o školačce, která s pomocí mapy cestuje do středověku. Dílo je věnováno nejmladším čtenářům a má pedagogické prvky.

1.2 Detektivní román

Detektivní román neboli detektivka, je jedním z žánrů kriminální literatury. Nositelem dění je detektiv, intelektuální hrdina, který se snaží najít odpověď na otázku, kdo je vrah. Dagmar Mocná, v publikaci *Envyklopedie literárních žánrů* uvádí, že detektivka „disponuje zejména

---

⁸ Tamtéž, s. 45.

⁹ Tamtéž, s. 68.

mimořádnými (nezřídka přímo nadlidskými) pozorovacími a kombinačními schopnostmi, ve 20. Století doplněnými rovněž pronikavou znalostí lidské psychiky. Zároveň bývá výstředníkem a podivínem,... nezřídka má přímo vzezření bezbranného outsidera, okolím neprávem podezříván. To jej polidšťuje a umožňuje čtenáři, aby se s ním přes jeho výjimečné intelektuální schopnosti identifikoval.“¹⁰

Od 20. století se objevuje detektiv, který je opakem tohoto romantického hrdiny. Většinou se v roli detektiva objevují příslušníci policie, soukromý vyšetřovatelé, nebo amatérští detektivové, kterým zločin zasáhne výrazně do života.

Vedlejší postavy bývají výrazně charakterizovány, mezi nimi se skrývá vrah, kterého by čtenář neměl lehce odhalit. Kompozice je tak velmi promyšlená, autor záměrně odkládá identifikaci vraha, kterého od počátku zná. V detektivních románech je velký důraz kladen na dialogy. Často se v nich objevují indicie, které vedou k odhalení zločince, jsou ale navedeny tak, aby je odhalil detektiv ve správnou chvíli. Samotná scéna odhalení vraha bývá velmi vypjatá, rychlá a často šokující. Následuje rekapitulační rozhovor, mezi detektivem a zločincem, ve kterém se většinou dozvídáme motiv z úst vraha. Může se odehrávat v kanceláři detektiva, na místě dopadení, nebo v soudní síni.

Z kriminálních žánrů má detektivka nejbližší k thrilleru. Rozdílem mezi nimi je, že detektivka je založená na logice a dedukci, kdežto thriller je zaměřen na čtenářovy emoce, často je v nich vrah znám. Detektivka má často blízko i k hororu, nebo k pitavalům.¹¹

Detektivní romány se stále vyvíjí a proměňují. Za zakladatele detektivky je považován E. A. Poe, který ustavil žánrový model. Do širokého čtenářského vědomí se dostaly povídky A. C. Doylea, který vytvořil postavu Sherlocka Holmese. Ten detektivní žánr nejenom proslavil, ale také upevnil. Od této chvíle byla detektivka vnímána jako intelektuální hra.

Detektivka se vyvíjí od klasické detektivní povídky, přes detektivní thriller k americké drsné škole a románu policejního aparátu. Zejména po druhé světové válce, se část detektivní produkce píše z policejního prostředí, popisuje se zde každodennost policejního vyšetřování. Tyto příběhy jsou čtenářsky velmi atraktivní, vyprchal z nich ale romantický detektiv, hrdina, kterého stanovili Poe a Doyle.

---

¹⁰ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha Litomyšl: Paseka, 2004, s. 106-107, ISBN 80-7185-669-X.

¹¹ Sborníky pozoruhodných kriminálních případů.

1.2.1 Detektivní romány v Čechách

V českém písemnictví považujeme za jeden z prvních kriminálních příběhů pasáž o vraždě pětiletého dědice luckého vojvodství Zdislava jeho vychovatelem Durynkem z Kosmovy *Kroniky české*.¹² V Čechách se detektivní literatura převážně překládala, nejčastěji z francouzštiny – pitavalské povídky, a z angličtiny. I přes odpor knihkupců, kteří odmítali distribuovat „krvavé romány“, „knihy d'ablovy“ nebo „literaturu ukrutnou“, detektivní příběhy mezi čtenáři dosáhly popularity. Velmi oblíbená byla sešitová produkce, která spojovala detektivní zápletku s thrillerovými prvky. Sešit byl určen pro cestování a i přesto, že vycházel seriálově, nemuseli čtenáři znát předchozí díly. V roce 1906 vznikla anonymní sešitová série, *Detektivní novelly*, známější jako „*cliftonky*“, podle hlavní postavy, detektiva Léona Cliftona. Celková série obsahuje 275 sešitů. Detektiv Léon Clifton byl Američan, disponující typickými vlastnostmi detektivů, inspirovaný v zahraničí, například gentlemanské vystupování, výrazný tabakismus, pití kávy. Tento soukromý vyšetřovatel je všudypřítomný, spoléhá na náhodu, dostává druhé šance. Jeho pomocníkem je policejní ředitel, Mr. George Walking. Cliftonky vycházely bez uvedení autora a autorství celé série je dodnes nejisté. Prvních šest příběhů pochází pravděpodobně ze zahraničí a poté se v autorství střídali čtyři spisovatelé, z nichž známe totožnost pouze jednoho, Alfonse, Bohumila Šťastného, který společně s nakladatelem Rudolfem Storchem tyto sešitové povídky přivedli do Čech. O dalších třech autorech nevíme, ale domníváme se, že šlo spíše o amatérské spisovatele, než o nájemné profesionály.¹³

Dalším úspěšným detektivem byl Nick Carter, hrdina šestákových románů.¹⁴ Tento hrdina byl kolektivním výplodem, příběhy o něm psalo několik autorů. U nás se stal hlavním hrdinou filmu *Adéla ještě nevečeřela*, kde je parodován.¹⁵

Čeští autoři detektivní příběhy zprvu situovali do prostředí anglických šlechtických sídel. Psali detektivky spojované s thrillery, obvyklým prostředím se stávaly tajemné chodby a podzemní mučírny.

S detektivním žánrem koketoval Karel Čapek ve svém románu *Hordubal*, nebo Karel Poláček v *Hlavním přelíčení*. Vlastním zakladatelem české literární detektivky se však stal

---

¹² Michal JAREŠ, Pavel MANDYS. Dějiny české detektivky. Praha, Paseka, 2019, s. 29-30, ISBN 978-80-7432-977-7349.

¹³ tamtéž, s. 35-40.

¹⁴ Původní hlavní hrdina šestákových románů byl kovboj, který zjednával spravedlnost na Divokém západě a dopadával padouchy. Vznikl v roce 1860.

¹⁵ Eva Tvrďá: Šestákový hrdina Nick Carter [online]. 2016 [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <http://www.i-senior.cz/sestakovy-hrdina-nick-carter/>

Emil Vachek. Ačkoli vyšel z anglické tradice, své příběhy situoval do českého prostředí. Jeho postava detektiva Klubíčka slouží jako ukázka častého českého detektiva, který je naplněný pochopením. Pokračováním linie, kterou Emil Vachek zavedl, byly detektivky Jiřího Štefla, které byly spíše zaměřené na psychologickou abnormalitu zločinu. Kniha *Vražda ze zdvořilosti*, vydaná 1947, byla zabarvená humornými prvky. Ostatně detektivky vycházející v třicátých letech byly groteskní a humorné, reagovaly na rozšíření tohoto žánru v Čechách. (B. Neff: *Nesnáze Ibrahima Skály*, B. Klička: *Himmelradsteinský vrah žen a dívek*).¹⁶

Detektivní próza i nadále měnila podobu a vyvíjela se, nejobvyklejší je ovšem klasický oddychový model. Ještě počátkem nového tisíciletí je detektivka vnímaná jako konzervativní žánr určený převážně starší generaci a pohodlnějším čtenářům. Čeští tvůrci dlouho naráželi na solnou překladovou konkurenci ze zahraničí. Autoři detektivek se od roku 1989 sdružili v České sekci autorů detektivní a dobrodružné literatury - AIEP¹⁷. Předsedou byl Václav Erben. V roce 1995 vyhlásili literární Cenu Jiřího Marka, za nejlepší detektivní román vydaný v předchozím roce. Jako první ji získal Jaroslav Velinský za *Smrt Perského prince*. V roce 2007 cena dočasně zanikla a obnovilo ji nakladatelství XYZ v roce 2011. Na českou detektivní pózu se specializuje nakladatelství MOBA, které využilo zájmu českého publika o srozumitelné detektivní dobrodružné romány, které do té doby byly vydávány spíše v menších a médií opomíjených nakladatelstvích.

1.2.3 Nakladatelství MOBA

Plným názvem Moravská Bastei, oficiálně nakladatelství MOBA, založil vysokoškolský pedagog Josef Ströbinger v roce 1991. Jednalo se o českou divizi velkého německého nakladatelství Bastei-Lübbe, která se v padesátých a šedesátých letech prosadila na západoněmeckém trhu se sešitovými romány.

Nejprve vydávali překlady německé sešitové tvorby, kterou vydávala mateřská firma. Výjimku tvořila osmnáctisvazková sešitová série *Inspektor Martin Rust*, kterou vydávalo nakladatelství v letech 1992-1994. Na této sérii se podílelo několik autorů, například Roman Cílek, Jan Cimický, Eva Kačírková nebo Pavel Kraus.

---

¹⁶ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha Litomyšl: Paseka, 2004, s. 110-111, ISBN 80-7185-669-X.

¹⁷ Michal JAREŠ, Pavel MANDYS. *Dějiny české detektivky*. Praha, s. 404, ISBN 978-80-7432-977-7349.

Díky přibývajícím českým příběhům nakladatelství zavedlo edici „Původní česká detektivka“, které se značí zelenou obálkou. Nejúspěšnější knihou celé edice je *Trable anglického šlechtice v Čechách* Václava Erbena. Do roku 2019 v edici vyšlo přes tři sta knih, jejichž seznam je dostupný na jejich webových stránkách.¹⁸

Vůbec nejúspěšnějším autorem kterého nakladatelství MOBA vydává je ale Vlastimil Vondruška.

1.3 Historická detektivka

Historický detektivní román je příběh, který se odehrává v minulosti. Ačkolí momentálně neobsahuje ve svém příběhu zpravidla nic magického, v minulosti byl ovlivněn tzv. gotickým románem¹⁹ a jinými mysteriózními díly.

Aby byla historická detektivka co nejpravděpodobnější a nejuvěřitelnější, autoři pečlivě studují prameny, nebo jsou sami historiky. Nejstarším obdobím v detektivní linii je starověk, je to proto, že o tomto období máme už dostatek informací, které se dají nastudovat. Otázkou ovšem zůstává, do kdy se román bere jako historická detektivka a kdy se řadí do běžných detektivek.

Druhou otázkou je, jak moc musí být historická detektivka přesná. Zde je totiž tenká hranice mezi historickým románem fantasy, či alternativní historií.²⁰ Někteří autoři historických detektivek si za své vyšetřovatele volí historickou postavu, která doopravdy existovala, ale není historicky doloženo, že by se zločin skutečně odehrál, nebo že by dotýčný vyšetřovatel na něm měl vliv, například v knize *Pán domu* Paula C. Dohertyho se objevuje vyšetřovatel Marco Polo.

Paul Charles Doherty se věnoval zejména detektivkám z oblasti starověkého Egypta. Vytvořil postavu soudce-detektiva Amerotkea. Dalšími oblíbenými oblastmi ze starověku jsou Čína, zde se odehrávají například příběhy nizozemského autora Roberta van Gulika, které řeší soudce Ti. Ve starověkých detektivkách se vraždí zejména kvůli politice a lásce.

---

¹⁸ <https://www.mobaknihy.cz/puvodni-ceska-detektivka/?order=9>

¹⁹ Předchůdce dnešního hororu. Žánr, který se inspiroval ve středověkých legendách a pověstech, který se snažil vyvolat ve čtenářích strach. První román tohoto žánru je Otrantský zámek, anglického spisovatele Horace Walpolea.

²⁰ Vychází z předpokladu, že se historická událost stala jinak, než jak je interpretována.

Středověk je pro autory detektivek oblíbeným obdobím. Základem je zde Umberto Eco a jeho *Jméno růže*. V českém prostředí se zde prosazuje Jan Bauer, s vyšetřovatelem Jakubem Protivou, nebo Vlastimil Vondruška s Oldřichem z Chlumu.²¹

Jan Rybář, je českým autorem, jehož příběhy se odehrávají v novověké, rudolfínské Praze. I v novověku dominuje Vlastimil Vondruška, s Letopisy královské komory, kterým se věnuje tato bakalářská práce.

---

²¹ Historická detektivka [online] 2014 [cit. 2020-01-30]
Dostupné online: <https://www.mlp.cz/cz/novinky/942-historicka-detektivka/?knihovna=&knihovna=0&knihovna=0>

2 Vlastimil Vondruška

Vlastimil Vondruška je český romanopisec, historik a etnograf. Narodil se 9. května 1955 v Kladně. Absolvoval obor historie a etnografie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Působil v Národním muzeu. Kromě literatury a publicistiky se navíc v Doksanech věnuje sklářství, kde si společně s manželkou Alenou založili sklárnu – Královská Huť, která se z počátku zaměřovala na kopie historického skla. Tu však před několika lety zavřeli, aby se Vondruška mohl věnovat primárně literatuře.²²

Zájem o historii projevoval již v době školní docházky. Chtěl studovat dějiny Středního východu anebo archeologii. Na střední škole dojížděl na soukromé hodiny k profesorovi Luboru Matoušovi, českému orientalistovi, který se zaměřuje na asyrologii a numerologii.²³

Se spolužačkou Alenou, se kterou žije v Tachově u Doks, se oženil v roce 1982.

2.1 Tvorba

Vlastimil Vondruška se řadí k nejprodávanějším a nejvíce půjčovaným autorům současnosti. Jeho díla bych rozdělila do několika kategorií, protože, že Vondruškova tvorba je velmi žánrově rozmanitá.

2.1.1 Odborné studie a články

Nejrozsáhlejší částí Vondruškovy tvorby jsou odborné studie a články. Nejčastější téma, kterému se věnuje je zemědělství a etnografie. Výčet všech studií a článků lze nalézt na jeho osobních webových stránkách.²⁴

---

²² VONDRUŠKA, Vlastimil, životopis. [online]; [cit. 2019-12-08]

Dostupné z: <http://www.vlastimilvondruska.cz/zivotopis.php>

²³ STACHOVÁ, Tereza. Vlastimil Vondruška a jeho tvorba pro děti a mládež; Bakalářská práce, 2015, s. 9.

²⁴ <http://www.vlastimilvondruska.cz/bibliografie.php>

2.1.2. Odborné a populárně naučné publikace

V samostatných odborných a populárně naučných publikacích se zabývá zemědělstvím, sklářstvím a českou historií. V letech 2009-2014 vydával cyklus *Život ve staletích*. Každá kniha se věnuje jednotlivému století. Nejstarší je kniha *Život ve staletích. 12. století. Lexikon historie*. Vlastimil Vondruška se v těchto publikacích zaměřuje na každodenní záležitosti lidí žijících v tomto období, například na odívání a módu, hygienu, stolování, řemesla, obchod a dopravu rodinný život, ale také zkoumá krajinu, klima, víru a zkráceně shrnuje i stát a národ.²⁵ Cyklus obsahuje pět knih, konkrétně se zabývá 12., 13., 14., 15., 16. stoletím. *Život ve staletích. 17. století. Lexikon historie* se připravuje.

Společně s manželkou Alenou vydával Vlastimil Vondruška cyklus knih *Průvodce českou historií*. Obsahuje čtyři díly, které se zabývají Městem, Vesnicí, Církví a Řemeslem a výrobou. Tyto publikace vycházely v letech 2013-2015. S manželkou vydal ještě publikaci *Tradice lidové tvorby*.

Nejnovější odbornou publikací je kniha *Epištoly o elitách a lidu*, kterou vydalo nakladatelství Moba v roce 2018.²⁶

2.1.3 Tvorba pod jménem Jan Alenský

Beletrii Vlastimil Vondruška začal psát už za minulého režimu. Protože se tehdy zabýval vědeckou prací, podle ředitele ústavu, ve kterém pracoval, se nehodilo, aby psal i něco jiného. Vondruška si proto vymyslel pseudonym Jan Alenský, který vycházel z toho, že se jeho žena jmenuje Alena.

Nejprve psal historické povídky do časopisu Signál. Jeho první novela se jmenovala *Příběhy plzeňských mordů*, vyšla v roce 1995 a autor si ji vydal sám.²⁷ Pod pseudonymem Jan Alenský napsal další čtyři příběhy: *Příběhy o úkladech a intrikách*; *Případ nešťastného šlechtice* spolu s *Příběhy plzeňských mordů* patří do cyklu *Detektivky z časů minulých*. Dále *Falešný tolar*; *Osudný turnaj*. Všechny tyto svazky vyšly v roce 1995.

---

²⁵ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve staletích : lexikon historie, 16. století*. ISBN 978-80-243-5843-7.

²⁶ Národní knihovna ČR

²⁷ ŠEBELKA, Jan. *Detektivka je pohádka pro dospělé, říká autor bestsellerů Vondruška* [online]. 2012 [cit. 2019-12-08]

Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/rozhovor-se-spisovatelem.A121130_174654_liberec-zpravy_dtd

2.1.4 Tvorba pro děti

V roce 2003 vydal Vlastimil Vondruška svou první knihu, která se zaměřuje na dětské čtenáře. Jmenovala se *Slavné bitvy českých panovníků* a jedná se o devět příběhů historických bitev, které jsou populárně vědecky napsané.

Fiorella a bratrstvo křišťálu je první díl příběhů o dceři alchymisty, která s kamarády Martinem a Lukášem řeší detektivní případy v rudolfínské době. Dalšími díly této série, která začala vznikat v roce 2006 je *Fiorella a záhada mrtvého netopýra* (2007); *Fiorella a život upírů* (2012) a *Fiorella a dům ztracených duší* (2016).

2.1.5 Divadelní hry

Vlastimil Vondruška doposud napsal tři divadelní hry. První, *Ještě že nejsem kat*, napsal se svou ženou Alenou a později vyšla i jako román. Ve hře *Gaudeamus konšelé aneb O potulných hercích, režisérovi a jedné radnici* si Vlastimil Vondruška dokonce zahrál. Na hře *Vínem proti pohanství aneb staročeský Dekameron* spolupracoval se skupinou Ginevra.

2.1.6 Historické detektivky

Vondruškovy historické detektivky se dělí na dvě série. Nejrozsáhlejším cyklem jsou příběhy královského prokurátora Oldřicha z Chlumu, které se odehrávají za vlády krále Přemysla Otakara II., tedy v letech 1253-1278. V současnosti série čítá 25 knih. Doplňuje je *Oldřich z Chlumu – román a skutečnost*, kde autor nechává čtenáře pohlédnout do zákulisí svého díla. Obsahuje životopis skutečného Oldřicha z Chlumu, odhaluje skutečné historické události a nabízí několik povídek o méně známých etapách života královského prokurátora.

Příběh *Osudný turnaj*, který vyšel spolu s dalšími povídkami (*Vražda v ambitu a Masopustní maškary*) v díle *Vražda v ambitu*, byl zfilmován a vyšel jako samostatná kniha, pod názvem *Jménem krále*, stejně jako film. Film byl uveden v roce 2009, režíroval ho Petr Nikolaev. Oldřicha z Chlumu si zahrál Karel Roden, vedle něj se představila Klára Issová jako Ludmila z Vartemberka.

Druhým cyklem jsou *Letopisy královské komory*, kterým se ve své bakalářské práci budu věnovat. Jedná se o příběhy o Jiřím Adamovi z Dobronína, které se odehrávají v 16. století.

2.1.7 Historické epeje

Epeje v tomto případě značí velmi rozsáhlý cyklus děl, které mapují určitou oblast české historie. Vlastimil Vondruška dosud vydal dvě: Přemyslovskou a Husitskou.

Přemyslovská epeje je cyklus, který vycházel 2011-2013. Čtyři romány o rozsahu 2552 stran líčí osudy posledních přemyslovských králů. První díl *Velký král Přemysl I. Otakar*; druhý *Jednooký král Václav I.*; třetí *Král rytíř Přemysl Otakar II.*; čtvrtý *Král básník Václav II.*, která popisuje i krátkou vládu krále Václava III., který byl zavražděn 1306 v Olomouci.

Husitská epeje čítá sedm rozsáhlých románů o 4 360 stranách. Vznikala v letech 2014-2018. „Navzdory tomu, kolik toho bylo o té době napsáno, je to stále neuralgický bod našeho chápání vlastních dějin. Snad žádná doba není poznamenána ideologií tolik, jako právě události první poloviny 15. století. Právě pohled na husitství se významně podílel na našem pojetí národa a vlastenectví, ale také třeba na představách sociální spravedlnosti, a to jak ve smyslu dobrém, tak i špatném.“²⁸

Za dílo *Husitská epeje* získal Vlastimil Vondruška v roce 2016 cenu Unie českých spisovatelů.

---

²⁸ BADINOVÁ, Alena. Vlastimil Vondruška polapený historií. [online]. 2014 [cit. 2019-12-08]. Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/111768/vlastimil-vondruska-polapeny-histoi>

3 Letopisy královské komory

Letopisy královské komory je cyklus detektivních románů, které Vlastimil Vondruška aktivně vydává od roku 2006 v nakladatelství Moba. K lednu 2020 do této edice řadíme třináct knih. „*vyznačují se jednoduchým jazykem, místy až naivní doslovností a šablonovitými charaktery*“.²⁹

Příběhy se odehrávají v 16. století, za vlády Ferdinanda Habsburského. Vyšetřovatelem a zároveň hlavní postavou je zde Jiří Adam z Dobronína, královský písař, který pracuje pro zemský úřad. Jiří Adam z Dobronína je šlechtického původu, starší muž, krátce před penzí. Během první příhody, kterou Vondruška popisuje, se náhodně seznamuje s bakalářem Petrem, mladíkem, který se vrací ze studií v Bologni na univerzitě. Protože mu bakalář Petr pomůže vyřešit případ a také protože si oba i lidsky rozumí, nabídne mu, aby pro něj pracoval, jako pomocník. Tak začínají jejich detektivní příhody, během kterých řeší nejenom mordy, ale i podvody, finanční nesrovnalosti, rodinné vztahy. Během jejich prvního příběhu se k nim přidá i mladá slečna Rozárka, která se dříve živila jako nevěstka, nebyla však šťastná, v jaké životní situaci se ocitla. Setkala se s Petrem, známým od dětství, kterému se zalíbila a protože mu pomohla vyřešit první případ, přimluvil se za ní a Jiří Adam z Dobronína ji přijal jako svou služebnou. Rozárka jim pomáhá na většině případů, využívá svého ženského vlivu a často se dozvídá informace, které by se ani Jiří Adam z Dobronína nedozvěděl.

Michal Jareš s Pavlem Mandyssem v *Dějínách české detektivky* uvádějí, že kritická reflexe Vondruškových detektivek je velmi řídká, navzdory jejich popularitě. Pokud se již některé kritiky objevují, většinou konstatují, že příběh zločinu ztrácí tempo vnášením romantických zápletek. Juan Zamora na webu iLiteratura uvádí, že příběh opakovaně uvádí pocit, že je vše pěkné a pohodové³⁰

Cyklus *Letopisy královské komory* bych rozdělila na dvě poloviny. První polovina jsou povídky, které vycházely od roku 2006 do roku 2011. Každá kniha obsahuje dvě až tři povídky, které na sebe volně navazují. Čtenář nepotřebuje znát dřívější případy, je ovšem lepší číst knihy chronologicky, aby pochopil vzájemné vztahy mezi hlavními hrdiny.

---

²⁹ Michal JAREŠ, Pavel MANDYS. Dějiny české detektivky. Praha, Paseka, 2019, s. 420, ISBN 978-80-7432-977-7349.

³⁰ Tamtéž, s. 418-419.

Patří sem:

Letopisy královské komory I.: Plzeňské mordy, Nepohřbený rytíř, Případ s alchymistou; vydáno 2006,

Letopisy královské komory II.: Falešný tolar, Tichý jazyk, Boskovická svodnice; vydáno 2007,

Letopisy královské komory III.: Trpké víno, Klášterní kostnice; vydáno 2008,

Letopisy královské komory IV.: Velhartické pastorále, Vražda v lázních; vydáno 2009,

Letopisy královské komory V.: Poslední cantilena, Tajemství Tudorovců; vydáno 2010,

Letopisy královské komory VI.: Otrávený pohár, Smrt mučednice; vydáno 2011.

Jako druhou část bych označila příběhy, které vycházely jako samostatné romány. Tyto příběhy jsou delší, rozmanitější. Na rozdíl od předchozích se liší i graficky. Na povídkových knihách byl vždy vyobrazen muž, držící svitek listu, na kterém jsou napsány jednotlivé povídky. Většinou se postava na titulní straně váže k jedné z povídek. Můžeme se domnívat, že na první knize, *Letopisy královské komory I.: Plzeňské mordy, Nepohřbený rytíř, Případ s alchymistou* objevuje sám Jiří Adam z Dobronína.

Na rozdíl od nich, jsou knihy v pastelových barvách, jako hlavní prvek je klíč na obálce, za ním je pozadí místa, na kterém se příběh odehrává. Například román *Mrtvý posel* má na obálce Karlův most a odehrává se na Starém městě. Série již není číslovaná, romány na sebe i tak volně navazují, stejně jako v předchozích knihách.

Osmanský tábor; vydáno 2012

Ulička hanby; vydáno 2013

Mrtvý posel; vydáno 2016

Jáchymovští démoni; vydáno 2016

Dobronínské morytáty; vydáno 2017

Jičínské pole mrtvých; vydáno 2018

Mstitel z Jenštejna; vydáno 2019

Román *Mstitel z Jenštejna* vyšel jako poslední román v průběhu psaní této bakalářské práce. S největší pravděpodobností ale není posledním příběhem, v této sérii. Rozsahově se tyto knihy pohybují kolem 200-300 stran.

Příběhy mají jasnou strukturu. Jiří Adam z Dobronína je většinou vyslán do jiného města v království, aby zde vyřešil nejasnosti, které se staly. Mohla to být vražda, nebo zmizení, které nikdo jiný neumí vyjasnit. Své pomocníky, bakaláře Petra a Rozárku většinou bere s sebou, aby mu s vyjasněním záhad pomohli. Bakalář Petr většinou do pátrání přispívá nápady, odvahou podnikat nebezpečné akce a v neposlední řadě proříznutou pusou. Rozárka naopak přispívá ženskou pragmatičností a také smyslem pro soucit.

Pokud vyšetřování probíhá v Praze, často Jiřího Adama z Dobronína přijde někdo žádat o pomoc s nevyjasněnou vraždou. Uvádím příklad první povídky, která v cyklu *Letopisy královské komory* vyšla.

3.1 Plzeňské mordy

Plzeňské mordy jsou první povídkou v cyklu. Hned v první kapitole se setkáváme s Jiřím Adamem z Dobronína, královským písařem, který cestuje do Plzně, zkontrolovat a vyřešit neshody v místních spisech. Během své cesty přespává v hostinci v malém městečku, kde se ráno, během snídaně setkává s mladíkem, který si k němu přisedne. Je to bakalář Petr, který se vrací ze studií domů do Plzně. Zeptá se Jiřího Adama, zda by mohl jet s ním, protože mají stejnou cestu. Jemu se mladík líbí, proto souhlasí. Po cestě se stanou obětí lupičů, před kterými bakalář Petr Jiřího Adama z Dobronína ochrání a zastřelí jednoho z nich. Královský úředník se ujistil, že mu může věřit a za záchranu svého života se mu odvděčí tím, že ho zaměstná jako svého pomocníka během vyšetřování.

Následující den se městem šíří zpráva, že někdo zavraždil šmukýřku.³¹ Protože mordy nebyly v Plzni na každodenním pořádku, myslí si bakalář Petr, že to má souvislost s příjezdem královského písaře a jeho včerejším přepadením. Někdo musí mít vědomí o nesrovnalostech v účtech a chce Jiřímu Adamovi toto zjištění překazít. Bakalář Petr se dá do vyšetřování záhadné vraždy. Obvinění nejprve padne na radničního písaře Břeňka. To se ale zanedlouho vyjasní. Břeňka totiž naleznou mrtvého, bakalář Petr dokonce pozná, že jde o člověka, kterého zabil on, během přepadení kočáru Jiřího Adama z Dobronína. Další obvinění padne na manžela šmukýřky, Viléma. Ten sice tvrdí, že nic neprovedl, o pár dnů později ho ale najdou oběšeného u něho doma, se vzkazem, že se přiznává k zavraždění šmukýřky. Jiří Adam z Dobronína tomu ale nevěří, myslí si, že sebevražda Břeňka byla

---

³¹ Šmukýřka je manželka šmukýře, neboli ozdobníka, který vyrábí ozdobné předměty. (Ottův naučný slovník)

falešná a přiznání také. Proto nadále pátrá. Během toho se hospodyně, která se starala o královského písaře zranila a nemohla se o něho dál starat. Bakaláře Petra napadlo řešení, vzpomene si na Rozárku, dívku, kterou znával z dětství a kterou po letech potkal v šenku, kde se živila jako dívka s nevalnou pověstí. Osvobodí ji a přivede ji svému pánovi, kterému se zalíbí a zaměstná ji jako svou služebnou i nadále.

Během vyšetřování Jiří Adam z Dobronína zjistí, že se na městském úřadě falšovaly úřední knihy, které zaznamenávaly hotovost. Za podvodníka obviní purkmistra Řihu, stejně tak ho obviní z vraždy Šmukýřky, jejího manžela a přepadení kočáru Jiřího Adama z Dobronína, který jel knihy kontrolovat.

4 Charakteristika 16. století v českých zemích za vlády Ferdinanda I. Habsburského

Šestnácté století je v našich zemích významné především tím, že na trůn usedají Habsburkové. Během prohrané bitvy proti Turkům u Moháče, umírá v roce 1526 Ludvík Jagellonský a tím vymírá rod Jagellonců po meči. O český trůn se tak ucházel Ferdinand I. Habsburský, syn Filipa Sličného a Johany Šílené, kterého 24. října 1526 české stavy jednomyslně zvolily.

Oficiální název soustátí byl země Koruny české a tvořilo ho pět historických korunních zemí: Čechy, Morava, Slezsko, Dolní Lužice a Horní Lužice. Každá tato korunní země se chovala jako by byla samostatná, avšak všechny vzájemně spojovala autorita panovníka. Každá země měla své branné síly, které nepodléhaly jednotnému vedení.

Jak uvádí Vlastimil Vondruška ve své odborné knize *16. století: lexikon historie*, v dobových pramenech nenajdeme obecné povědomí lidu o své společné státní příslušnosti. Kromě tradice a lenního vztahu k českému panovníkovi tudíž neexistovaly žádné reálné vztahy mezi zeměmi.³²

Šlechta se rozdělovala na vyšší a nižší. Vyšší šlechtu představovalo panstvo, tedy urození obyvatelé země, kteří se mohli pyšnit starobylým rodokmenem, majetkem a politickými schopnostmi. Členem panského stavu mohl být pouze ten, kdo byl schopný svůj rodokmen prokázat až do čtvrtého kolene. Šlechtic měl mít erb a červený vosk na pečetích.³³ Nižší šlechta – vladyka – se nemohl prokázat rodokmenem. Patří sem i panoši, zemani a páže.

Od 15. století se začal utvářet systém krajů, který posílila husitská revoluce. Začaly se konat krajské sněmy, na kterých se volil hejtman, který byl zástupcem stavů. Jejich hlavní pravomoc byla vojenská. Kromě toho se starali o pořádek, dohlíželi na hrdelní soudnictví a zajišťovali výběr berně.³⁴

V 16. století bylo pro České království typické husté osídlení venkova, zatímco ve městech bylo osídlení spíše průměrné. Ve vesnicích se lidé živili především zemědělstvím,

---

³² VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve staletích : lexikon historie, 16. století*. Vyd. 1. Brno: MOBA, 2014. 125 s. ISBN 978-80-243-5843-7.

³³ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1526-1583: první Habsburkové na českém trůně I*. Praha: Libri, 2008, s. 207, ISBN 978-80-7277-389-3.

³⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve staletích : lexikon historie, 16. století*. Vyd. 1. Brno: MOBA, 2014, s. 6, ISBN 978-80-243-5843-7.

v průběhu 16. století přibyla činnost nezemědělská, například tkaní plátna, povoznictví, dřevařské a stavební práce.³⁵

Díky celkem příznivé situaci v hospodářství, se během 16. století zvyšoval počet obyvatel. Pohyboval se kolem 3 milionů. Praha měla na počátku 16. století asi 25 tisíc obyvatel.

Co se týče jazyka, husitské války dovršily počestění Čech. Praha měla na přelomu 15. a 16. století jednoznačně český ráz. V té době se tu jako měšťané usazovaly především české rodiny. Český zemský sněm se v roce 1495 usnesl, že zápisy budou v zemských deskách výhradně pouze česky.

Během 16. století byla v Čechách renesance na vrcholu. Tento italský sloh nejenom že změnil principy stavitelství a výtvarného umění, módu a umělecké řemeslo, ale i proměnu celkového myšlení obyvatel. „Jako jeden z důležitých znaků renesančního pohledu na svět uvádějí učebnice touhu lidí prožít naplno život pozemský a nečekat na blaženost věčnou“³⁶. Jaroslav Čechura zmiňuje, že typickým českým fenoménem byla intenzita spojení renesance s měšťanským prostředím.³⁷ Renesance se rozvíjela jak v prostředí městském, tak šlechtickém. Ve druhé čtvrtině století se začaly rozšiřovat kulturní zájmy šlechty, s čímž souviselo i vzdělání. „Touha po cestování, růst gramotnosti, četba knih, to vše byly skutečnosti, které se v první polovině 16. věku rozšiřovaly se vskutku nebývalou dynamikou.“³⁸

Nejvýznamnější stopou, kterou renesance v umění v Čechách zanechala, byla architektura. Především zde působili italští umělci. Renesanční stavební sloh se nijak neuplatňoval v církevních stavbách, spíše jen v interiérech – malbách. Nejvýrazněji se renesance projevovala ve stavbách bohatých šlechtických rodů. Italští umělci byli totiž velmi drazí. Typickým prvkem je omítka s sgrafity, která imituje kameny, kterými se obkládala omítka v Itálii. I přesto ale většina českých památek zůstává v gotickém slohu.

Renesance s sebou nenesla jen velká umělecká díla, ale také scénu, na které působili velcí kazatelé, například Ignác z Loyoly, František Xaver nebo Martin Luther. Reformace pronikla i do Českých zemí. „Ultrakvismus byl téměř pohlcen luteranismem, Jednota bratská

---

³⁵ VONDRUŠKOVÁ, Alena a Vlastimil VONDRUŠKA. Vesnice. Praha: Vyšehrad, 2014, s. 15, ISBN 978-80-7429-362-7.

³⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. Život ve staletích : lexikon historie, 16. století. Vyd. 1. Brno: MOBA, 2014, s. 13, ISBN 978-80-243-5843-7.

³⁷ ČECHURA, Jaroslav. České země v letech 1526-1583: první Habsburkové na českém trůně I. Praha: Libri, 2008, s. 270, ISBN 978-80-7277-389-3.

³⁸ Tamtéž, s. 270.

se sice udržela, ale ztratila svůj dosavadní svéráz, podlehnuvši posléze kalvinismu, některé stoupence získal u nás i Zwingli a na Moravě se usadili novokřtění... ale důkladná a všestranná reforma provedená koncilem Tridentským přišla i jí k dobru.“³⁹ Tridentský koncil svolal Papež III. roku 1545 a položil základ katolické reformace. Konal se ve třech etapách. Ferdinand I. Habsburský vycházel vstříc utrakvismu tradičnímu, všechny nové protestantské směry odmítal.

Páteří kulturního vnitřního života v renesančních městech byly cechy. Šlo vlastně o bratrstvo, ve kterém si byli všichni členové rovni a přispívali na jeho chod. Tak tomu bylo po celý středověk. Kdo cechu nezaplatil, mohl přijít o právo provozovat své řemeslo. Mezi významná řemesla patřilo: hornictví, hutnictví, uhlířství, sklářství.

V šestnáctém století se velmi propadla cena drahých kovů, čímž se snižovala i hodnota peněz. Ještě na počátku 16. století se kutnohorské groše razily ve vysoké kvalitě. Ferdinand I. však nechal ražbu v roce 1547 zastavit. Ještě v témže roce se začal v Praze razit Pražský groš. Na jehož rubu byl umístěn lev.

Tolary lépe odpovídaly zahraničnímu obchodu. Ve dvacátých letech 16. století je produkovala jáchymovská mincovna. Mezinárodní obchod byl pro středověk důležitou záležitostí. Například z Orientu se více dováželo, než vyváželo. Z Evropy odcházely zásoby drahých kovů, protože za zboží se muselo platit poctivými mincemi. Během vlády Ferdinanda I. se vazby orientovaly na nizozemské trhy.⁴⁰ Co se týče domácího obchodu, od 15. století panovaly v zemi spory mezi městy. Proto se vnitřní obchod rozpadl na místní trhy a jarmarky.

---

³⁹ KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin. 2. [díl]*. Praha: Zvon, s. 7, ISBN 80-7113-003-6.

⁴⁰ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve staletích : lexikon historie, 16. století*. Brno: MOBA, 2014, s. 93, ISBN 978-80-243-5843-7.

5 Obraz 16. století v díle V. Vondrušky

Následující kapitoly se budou věnovat každodennosti v cyklu Vlastimila Vondrušky, Letopisy královské komory. Děj románů se odehrává v prostředí 16. století, tedy v době, ve které v Českém království vládl Ferdinand I. Habsburský, v jehož komoře slouží Jiří Adam z Dobronína, hlavní hrdina všech románů v cyklu.

5.1 Pojem Každodennost

Pojem každodennost je „souhrn všedních, pravidelně se opakujících (tzv. repetitivních), a proto předvídatelných lidských činností, které jsou základem soc. reprodukce individua, malé skupiny a takto zprostředkovaně celé společnosti, činností, které se řídí známými, většinou však nepsanými normami a pravidly, jsou specif. časově a prostorově uspořádány a jejich vykonávání předpokládá určitý objem vědění fixovaný v tzv. běžném vědomí (zdravém rozumu, common sense) a vyjadřovaný běžným jazykem“⁴¹

Tento pojem úzce souvisí s pojmem každodenní život a životní svět, které do sociologie přivedl Alfred Schütz, podle něhož je životní svět strukturován do několika specifických oblastí, jako jsou například svět vědy, náboženství, svět divadla, svět hry. Předpokládáme, že každodennost je tvořena rutinami, jako je práce, jídlo, pití, oblékání, spánek, hygiena, nákupy, cestování, nebo tresty. Jiří Kubeš ve svých skriptech *Dějiny každodennosti II.* píše, že rozvoj dějin každodennosti souvisí s demokratickým přístupem k dějinám. Každodennost nám nabízí jiný úhel pohledu na dějiny, než politické a vojenské události. Zaměřuje se na dějiny ostatních společenských skupin. Proměny těchto dějin ovlivňují hospodářský a duchovní život⁴².

Za zakladatele dějin každodennosti se považuje Fernand Braudel, francouzský historiograf, který je autorem třísvazkového díla *Civilisation matérielle, économie et kapitalisme.*⁴³

Lucie Pešková ve své diplomové práci zaměřenou na každodennost uvádí, že v českém prostředí lze k dějinám každodennosti přistupovat ze dvou úhlů. První,

---

⁴¹ PETRUSEK, Miloslav. Každodennost – Sociologická encyklopedie. [online]. 2017 [cit. 28-04-2020]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ka%C5%BEdodennost>

⁴² KUBEŠ, Jiří. Úvod in *Dějiny každodennosti II. (1500-1750)*. Pardubice 2007-2015, s. 8.

⁴³ PEŠKOVÁ, Lucie. *Každodennost*; Diplomová práce. 2013, s. 16

etnologický, se zaměřuje na činnosti, rituály a stereotypy ve všedním životě. Druhý se zaměřuje na dějiny každodennosti v nejširším slova smyslu dějin kultury⁴⁴.

5.2 Město v cyklu Vlastimila Vondrušky

Na co se Vlastimil Vondruška ve svém díle zaměřuje nejvíce, je bezpochyby popis a každodennost města, jako prostředí, ve kterém se jeho příběhy odehrávají. Vzhledem k tomu, že většina příběhů se odehrává mimo Prahu, je hlavní vyšetřovatel, Jiří Adam z Dobronína, nucen se svými pomocníky, i bez nich (například v povídce *Vražda v lázních*) vycestovat do měst nacházejících se v Českém království.

Šestnácté století se v odborné literatuře označuje jako „zlatá doba českých a moravských měst“⁴⁵ ve městech vládl společenský a kulturní život. Od druhé čtvrtiny 16. století ve městech probíhala intenzivní stavební činnost. To také Vondruška zmiňuje hned na začátku první povídky *Plzeňské mordy*, kdy Jiří Adam z Dobronína přijíždí do Plzně: „Kamenné hradby a pevné věže, za nimi pole šindelových střech měšťanských domů a nad tím vším jako boží prst špičatá věž nedostavěného chrámu svatého Bartoloměje. Obdivovali ji všichni, kteří tudy procházeli, neboť se říkalo, že to je nejvyšší věž v českém království. Však na ni také byli Plzeňští náležitě hrdí.“⁴⁶

Spíše než intenzivní stavební činnosti se Vondruška věnuje ve svých knihách popisu samotného chodu města. Zvláštní pozornost věnuje městským bránám. Městské brány představovaly symbol samosprávy města a mýtný bod při vstupu do města. Jak uvádí Zdeněk Fišera v *Encyklopedii městských bran*, vždy byla jedna z bran tou hlavní, kterou do města vjížděl král, proto byla jejich stavba nejnákladnější. Jejím doplňkem byla vysoká hranolová věž. Pokud byly tyto brány obrácené směrem k hlavnímu městu, nazývala se Pražská.⁴⁷ Kromě hlavních bran existovaly ve městech také menší branky. Některé města měly i katovské branky, které využívali kati a jejich pacholci. To Vlastimil Vondruška zmiňuje v *Plzeňských mordech*: „Do města ho kat vpustil malou brankou v městských hradbách, již směl používat

---

⁴⁴ PEŠKOVÁ, Lucie. *Každodennost*; Diplomová práce. 2013, s. 16

⁴⁵ VONDRUŠKOVÁ, Alena, VONDRUŠKA, Vlastimil. *Město*. Praha: Vyšehrad, 2013, s. 20, ISBN 978-80-7429-346-7.

⁴⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 17, ISBN 80-243-2480-6.

⁴⁷ FIŠERA, Zdeněk. *Encyklopedie městských bran v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2007, s. 9, ISBN 978-80-7277-061-8.

pouze on a jeho pacholci. Proto se jí říkalo katovská.“⁴⁸ Vondruška také zmiňuje, že by touto brankou neměl počestný člověk projít, protože by tím mohl přijít o čest.

Nejen v *Plzeňských mordech* se o městských branách mluví. Většinou je ve svých příbězích využívá v noci, kdy se brány zamykaly a hlídali je strážní. „Sotva prošel Zbraslavskou bránou, strážný ji za jeho zády zabouchl a důležitě zajistil masivní závorou. Byla už tma a v dálce zněl zvon ohlašující klekání.“⁴⁹ Strážní se totiž většinou nechávali uplatit nejenom zloději a vrahy, které Jiří Adam z Dobronína spolu se svými pomocníky hledal, ale také právě vyšetřovateli, kterým poté pověděli, koho v noci pustili. V odborné publikaci Františka Hoffmana, *České město ve středověku: život a dědictví* se však uvádí, že se městské brány zavíraly se soumrakem a klíče od nich se odnášely do úschovny k purkmistrovi.⁵⁰ To potvrzuje i Alena Vondrušková v publikaci *Město*, která dodává, že v noci bylo možno vpustit opozdilce branou jen na povolení radních a v některých městech se za to vybíral zvláštní poplatek.⁵¹

Když jsme u nočního klidu ve městech, od středověku platilo nařízení, že se ve městech nesmí pohybovat občané bez světla. Pokud se tedy někdo pohyboval v noci v ulicích, musel mít u sebe louč nebo lampičku. „Mladý pane, je noční hodina. Podle nařízení městské rady nesmí nikdo na ulici bez lucerny. Zaplatíte pokutu!“⁵²

Co se týče pořádku ve městech, o pravidelný úklid města se staral pohodný, kat, nebo vězni ze šatlav. Na ulicích panoval značný nepořádek neustále. V povídce *Kláštevní kostnice* je na to upozorněno hned na začátku, kdy Jiří Adam z Dobronína smutně konstatuje, že vyhodit odpadky z okna je mnohem jednodušší, než je vyhodit do káry, která jim je přidělena a která odpadky denně odváží.⁵³

Úzce spjaté s městem je předměstí. „jakkmile se tři přátelé ocitli na předměstí, bylo na první pohled vidět, že vkročili do jiného světa. Většina stavení byla jen přízemních. Za některými se rozkládaly rozlehlé dvory s chlévy a stodolami.“⁵⁴ Vondruška zde konstatuje, že všechny předměstí byly větší vesnicí. Měšťané zde měli ve vlastnictví některé usedlosti.

⁴⁸ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 100, ISBN 80-243-2480-6.

⁴⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III*. Brno: MOBA, 2008, s. 87, ISBN 978-80-243-3322-9.

⁵⁰ HOFFMANN, František. *České město ve středověku: život a dědictví*. Praha: Panorama, 1992, s. 350, ISBN 80-7038-182-5.

⁵¹ VONDRUŠKOVÁ, Alena, VONDRUŠKA, Vlastimil. *Město*. Praha: Vyšehrad, 2013, s. 192, ISBN 978-80-7429-346-7.

⁵² VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 47, ISBN 80-243-2480-6.

⁵³ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III*. Brno: MOBA, 2008, s. 129, ISBN 978-80-243-3322-9.

⁵⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 57, ISBN 80-243-2480-6.

Na předměstí žili a vykonávali svou činnost řemeslníci, kterým nechtěla městská rada povolit, aby pracovali uprostřed hradeb. Navíc podél cesty k bráně stávalo několik zájezdních šenků, které sloužily k setkávání rozmanitých lidí, jak už nepočestných dívek, tak hazardních hráčů a lapků. Předměstí měla výsadu volnějších mravů.

Praha je samozřejmou součástí knih Vlastimila Vondrušky. Jiří Adam z Dobronína v ní nejen žije, ale sídlí v ní i jeho kancelář na Pražském hradě. Praha zde hraje ale spíše roli kulisy. Často se zmiňují ulice, které sídlily na Starém městě, šenky nebo nevěstince.

5.3 Jídlo a pití

Jako vůbec nejběžnější rys každodenního života v minulosti i v současnosti můžeme považovat jídlo. Bez možnosti stravování není lidský jedinec schopný dlouhodobě přežít. Je tedy samozřejmé, že se Vlastimil Vondruška ve svých knihách na jídlo zaměřil.

V první řadě se Jiří Adam z Dobronína se svým pomocníkem bakalářem Petrem radí o zločinech většinou během večeře, navíc Rozárka, coby hospodyně Jiřího Adama z Dobronína je výbornou kuchařkou a večeře je v domě jejího pána symbolem setkávání se po celém dni.

Nápoje, které se v cyklu *Letopisy královské komory* objevují, jsou z většiny alkoholické. Jak uvádí Magdalena Beranová, staré zemědělské společnosti vyráběly alkoholické nápoje nejčastěji z obilí, ovoce a medu a v určitých oblastech z vinné révy.⁵⁵ V cyklu Vondruškových knih převažuje víno, medovina a pivo, to ale spíše v šenku. Například Jiří Adam z Dobronína dává přednost spíše medovině, bakalář Petr holduje pivu. Alkoholické nápoje hrdinové románů využívají k tomu, aby rozvázali jazyk lidem v hospodách a dozvěděli se informace, které by se jinak nedozvěděli. Například v *Plzeňských mordech*: „Rozárka nemohla na Báru uhodit hned, aby jí řekla co ví. Proto objednala džbán vína a potom druhý. Věděla, že ji musí nejdříve opít a pak nenápadně stočit řeč na jejího tajného milence.“⁵⁶

Během politického vyjednávání, nebo schůzek, na které byl Jiří Adam z Dobronína zván, nebo je pořádal, převažovalo mezi nápoji víno, v zimních měsících horké víno.

⁵⁵ BERANOVÁ, Magdalena. *Jídlo a pití v pravěku a ve středověku*. Praha: Academia, 2011, s. 159, ISBN 978-80-200-1991-2.

⁵⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 119, ISBN 80-243-2480-6.

Medovina pak byla předností v domě domácího: „nalila do třech číší zlatavou, hořce vonící medovinu. Tu měl její pán nejraději. I když ona sama jí nemohla zpočátku přijít na chuť, patřila k večerním rituálům domácnosti.“⁵⁷

Co se týče pokrmů, nejčastěji se v cyklu románů objevují večeře. Ve středověku panovala tradice, že se večeře podávala až po západu slunce. Pokud jedli v domě Jiřího Adama z Dobronína, večeřeli pečené maso s omáčkou a plackami. Tímto se prokazovalo, že domácnost Jiřího Adama z Dobronína je zámožná, protože maso bylo velmi drahé. Druhy masa, které hrdinové jedli, autor zmiňuje bez rozdílu na období či společenskou prestiž a prostředí, ve kterém se holduje. Nejčastěji se však objevuje skopové, divočina nebo uzené s hrachovou kaší.

Dalším významným prvkem v jídelníčku středověkých lidí byly kaše. Vlastimil Vondruška kaše zmiňuje nejen jako součást večeře, ale také snídani. Sladkou kaši k snídani dostal Jiří Adam z Dobronína v Plzni od rychtářovy manželky: „přesto se odvážíla přinést tuhle kaši, neboť zatím všem hostům chutnala. Přísně sledovala, jak si královský písař nabral na stříbrnou lžici a ochutnal. Když ji pochválil, spokojeně přikývla a dodala, že to je její specialita. Jinde ji sladí jen medem, ale ona používá tohle zvláštní cizokrajné ovoce, protože ho sem vozí jeden klatovský kupec a sušené fíky nejsou tak drahé, aby si je podle jejího názoru královská komora nemohla dovolit.“⁵⁸ Nejenom podle exotického ovoce jde ale poznat, že si královský písař pochutnává na snídani, která je vhodná pro bohatší lidi. Poznat se to v této ukázce dá i podle inventáře. Středověcí lidé totiž většinou jedli dřevěnými lžicemi. Chudoba měla náčiní k jídlu velmi málo, to ukazuje povídka *Velhartické pastorále*, kdy Rozárka tráví čas se samotářem Václavem, který vlastní pouze jednu lžici a proto nemohou jíst spolu.⁵⁹

V povídce *Vražda v lázních*, během zahradní slavnosti s maskami se objevuje způsob stravování, které připomíná formu dnešních rautů: „...rukou ukázal k pavilonu s fontánou, u níž stálo několik stolů. Služebníci v zeleném na ně právě prostírali podnosy se zlatavě mastnými pečínkami, koše s ovocem, mísy s plackami. Zavonělo to až k nim.“⁶⁰

Co se týká receptů, v *Letopisech královské komory* se jich moc neobjevuje. Výjimku značí například *Velhartické pastorále*, kde Rozárka vaří polévku v chýši Václava: „Rozdělala oheň, do kotlíku dala vodu a pak začala prohlížet rozvěšené plátěné sáčky, zda v nich nenajde

⁵⁷ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 9, ISBN 978-80-243-3541-4.

⁵⁸ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 119, ISBN 80-243-2480-6.

⁵⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 85, ISBN 978-80-243-3541-4.

⁶⁰ Tamtéž., s. 206.

něco, co by se hodilo do polévky. Moc štěstí ale neměla. Objevila trochu mouky a krup, pár cibulí, mrkev a hrst soli. Když už to chtěla vzdát, všimla si druhé putny v rohu za lůžkem. Zvedla poklop a zjistila, že v ní je ve vodě naložený kus masa,⁶¹ Václav maso získával lovem, ale v 16. století už fungovaly městská jatka, která fungovala v oddělené části města z hygienických důvodů. Novinkou byly masné krámy, které značily dřevěné boudy se stříškou, které buď stály u domu, nebo uprostřed ulice.

Jiné suroviny si kuchařky a hospodyně mohly opatřit na trhu. Jejich atmosféru vykresluje Vlastimil Vondruška v povídce *Plzeňské mordy*, kdy Jiří Adam z Dobronína sleduje jarmark z okna: I když bylo už odpoledne, tržiště stále kypělo životem. Sjely se sem desítky selských povozů ze širokého okolí, stejně jako kupecké vozy s cizokrajným zbožím. Královský písař měl trhy rád. Se zájmem sledoval smlouvání o ceny, bavily ho dychtivé pohledy parádivých žen i mužů stejně jako rozhořčené hádky mezi trhovci.⁶²

5.4 Typy osobností objevující se v cyklu V. Vondrušky

Romány Vlastimila Vondrušky jsou plné pozoruhodných postav. Začneme charakteristikou hlavních hrdinů románů, kterými jsou tři na první pohled naprosto odlišné charaktery, které si až pozoruhodně rozumí.

5.4.1 Jiří Adam z Dobronína

Hlavní hrdina všech románů. Starší, velmi vzdělaný muž, který pracuje v Královské komoře už od vlády Ludvíka Jagellonského. Nikde v románech není zmiňovaný jeho skutečný věk, vždy se pouze zmiňuje, že je již starší, „měl svůj věk, o kterém kronikáři psali jako o důstojném kmetství.“⁶³ Jindy je zase popisován jako muž v plné síle, ačkoli už dávno překročil práh stáří a měl šedou hlavu i bradu.⁶⁴ „Jiří Adam z Dobronína měl sice prošedivělé vousy a nebyl opravdu žádný mladík, ale jinak to byl stále ještě muž, o kterém by nikdo ani ve snu neřekl, že je stařec.“⁶⁵ Do začátku Vondruškových vyprávění, žila jeho postava v Praze v Kaprové ulici pouze se sluhou Jakubem. Vdovcem byl několik let. „Dříve býval jen písařem

---

⁶¹ Tamtéž., s. 84.

⁶² VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 60, ISBN 80-243-2480-6.

⁶³ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II*. Brno: MOBA, 2007, s. 334. ISBN 978-80-243-2892-8.

⁶⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 161, ISBN 978-80-243-3541-4.

⁶⁵ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory V*. Brno: MOBA, 2010, s. 8, ISBN 978-80-243-3813-2.

a měl na starosti městské platy. Skoro celý život hlídal, aby se královská pokladnice plnila stříbrňáky.“⁶⁶

Studoval na vysokém učení v Praze. V povídce *Tajemství Tudorovců* se zmiňuje o učení v Oxfordu, díky kterému ovládá anglický jazyk. V té době byla tato vlastnost velmi vzácná. I přesto ale v Královské komoře nebyly znalosti tolik důležité, jako z jakého rodu pochází. Už podle jeho jména pochází ze šlechtického rodu pánů z Dobronína, ovšem v románech o jeho rodině nejsou žádné podrobnější informace.

Dokud nepotkal bakaláře Petra, žil celkem stereotypní život, který mu zpestřoval pouze jeho podkomoří Hynek, který je v románech popisován jako velmi nepříjemný muž. Jiří Adam z Dobronína měl rád svůj klid, nejraději ho trávil doma v teple u krbu a nerad se účastnil jakýchkoli slavností, které považoval za ztrátu času. I jeho první setkání s energetickým bakalářem Petrem pro něj nebylo příjemnou záležitostí. Setkali se totiž ráno, během snídaně. Vypravěč dokonce konstatuje, že i když ještě žila žena Jiřího Adama z Dobronína, snídal sám.

Když po první vyřešené záhadě, vraždě v Plzni, nabere do svých služeb bakaláře Petra a jeho vyvolenou Rozárku, dá se říct, že se mu mění život i návyky. Petr je pro něj společníkem, se kterým mu je dobře a díky kterému se mu rozšiřují obzory. Velmi často se spolu smějí. A Rozárka se o něj velmi dobře starala. Protože zůstal bezdětný, považoval oba své pomocníky za svoje děti.

Jiří Adam z Dobronína je postava charakterově vykreslená jako velmi kladná, až příkladná. Ačkoli sám sebe nepovažuje za příkladného křesťana, své skutky si sám před sebou i před čtenářem dokáže obhájit.

5.4.2 Bakalář Petr

Petr Korec je synem plzeňského rychtáře. Vzhledově byl na první pohled velmi urostlý a silný, měl husté tmavé vlasy a bystré černé oči. Během jeho prvního seznámení s Jiřím Adamem z Dobronína se vracel ze studií. Studium započal na pražské univerzitě, odkud musel odejít. Jak Jiřímu Adamovi z Dobronína později pověděl, připltěl se do šarvátky, kdy tři mladíci útočili na samotného studenta. Toho sice zachránil, ale protože jeden z útočníků byl synem velmi bohatého muže, hrozilo mu, že ho ze studií vyloučí a pošlou k soudu. Proto

---

⁶⁶ Tamtéž, s. 9.

ještě ten den raději utekl do zahraničí. Studium dokončil na univerzitě v Bologni, kde studoval medicínu. Už z tohoto příběhu pramení, že je Petr velmi statečný a že se nebojí jakéhokoli souboje. Během příběhů v *Letopisech královské komory* se několikrát vydá do boje. Hned během cesty do Plzně například zachrání Jiřího Adama z Dobronína během přepadení.

Pokud zrovna neměl co dělat, trávil čas ve společnosti dívek, četl knihy, hrál na loutnu a zpíval. Také velmi dobře ovládal hazardní hry. V domácnosti Jiřího Adama z Dobronína byl na nekalé záležitosti odborníkem. Rozárku si vyhlídnul za svou dívku během svého návratu do Plzně. Aby se nemusela živit jako nevěstka, přimluvil se za ní u svého pána, aby ji přijal do svých služeb jako hospodyni. Následně se do ní zamiloval, ačkoli jí alespoň zpočátku jejich vztahu nebyl věrný, a často trávil čas s jinými ženami v jiných městech, které mu pomáhaly s vyšetřováním. „Petr byl slušný člověk, ale někdy byl paličatý, rozmazený, nafoukaný a sobecký, prostě jako každý chlap.“⁶⁷

5.4.3 Rozárka

Poslední částí jejich vyšetřovatelského trojlístku, jak jim Jiří Adam z Dobronína říkal, je Rozárka. Velmi krásná dívka, oválný obličej jí lemují dlouhé vlnité černé vlasy, má velké a modré oči a jemně vykrojené rty, které zdobí úsměv. Bydlela v Platněřské ulici, v Plzni, kde měl její otec kožešnickou dílnu. Potom, co její rodiče zemřely, převzal dílnu její bratr a nevyplatil jí její podíl. Proto začala pracovat v šenku, ve dne jako sklepnice a v noci jako nevěstka. Za své původní povolání se styděla a dokázala se urazit, když si ji Petr kvůli němu dobíral. Ovšem v Praze se častokrát cítila sama a s vrstevnicemi si nerozuměla. Pokud ji Jiří Adam z Dobronína zapojil do vyšetřování, zdvihlo jí to sebevědomí.

Během povídky *Velhartické pastorále* Rozárka zjišťuje, že je s Petrem těhotná. Porodí mu syna, Václava.

---

⁶⁷ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 61, ISBN 978-80-243-3541-4.

5.4.4 Další typy postav v dílech

Nejčastěji se v cyklu *Letopisy královské komory* samozřejmě objevují úřednické postavy, pracující v městské správě, ovšem záleží také, v jakém prostředí se zrovna příběh odehrává. Například hned první povídka *Plzeňské mordy* se odehrává v Plzni, převážně na radnici. Členové městské rady byli označováni jako radní, konšelé nebo kmeti. Tomáš Borovský zmiňuje, že na radnici zasedali nejčastěji v biblickém počtu dvanácti.⁶⁸ Rychtář ve městě zastupoval panovníka. Většinou se jím stával jeden z majetnějších měšťanů. Otec bakaláře Petra byl plzeňským rychtářem. Popisován je jako „urostlý, stejně jako jeho syn Petr, hřmotný a na první pohled poctivý a pomalý. Jako většina rychtářů, které znal.“⁶⁹

Další úřednickou postavou je zde purkmistr, který byl protějškem rychtáře a nejvyšší jmenovaný úředník v městské radě. V Plzeňských mordech jím je purkmistr Říha, který Jiřího Adama z Dobronína překvapil svým velmi mladým věkem. Nebylo mu ani čtyřicet let.⁷⁰

Dalším významným úředníkem, který se v románech objevuje, ačkoli velmi okrajově, je podkomoří Hynek. Náležel mu vrchní dozor nad hospodářskými a veřejnými událostmi v zemi. V díle Vlastimila Vondrušky podkomořímu není věnovaná větší pozornost, spíše ho zde popisuje jako velmi nudného úředníka, který chodí „stejně důstojně, jako kohout do svého kurníku ke slepicím.“⁷¹ Tato postava slouží spíše pro pobavení čtenáře.

Posledním úředníkem, který stojí za zmínku je nejvyšší komoří, kterého v románech ztvárňuje postava Jana Popela z Lobkovic. „Nejvyšší komoří byl už starší muž, byli zhruba stejně staří. Měl jemné, pravidelné rysy, bystré oči a masité rty, jako každý Lobkovic. Ve tváři měl neproniknutelnou masku přísné nadřazenosti.“⁷² I postava Jana Popela z Lobkovic je ale vedlejší a objevuje se málo.

Neměli bychom zapomenout na panovníka, který je v románech také zmiňován. Ferdinand I. byl prvním českým panovníkem z dynastie husitů. Jeho vláda byla neobyčejně dlouhá. Na českém trůně setrval od roku 1526 do roku 1564, tedy 38 let. Jiří Adam z Dobronína se s Ferdinandem Habsburským a jeho ženou Annou Jagellonskou několikrát

⁶⁸ NODL, Martin a František ŠMAHEL. *Člověk českého středověku*. Praha: Argo, 2002, s. 396, ISBN 80-7203-448-0.

⁶⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 18, ISBN 80-243-2480-6.

⁷⁰ Tamtéž, s. 18.

⁷¹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory V*. Brno: MOBA, 2010, s. 9, ISBN 978-80-243-3813-2.

⁷² VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II*. Brno: MOBA, 2007, s. 149, ISBN 978-80-243-2892-8.

osobně setkal. První husitský panovník v českých zemích je zde popisován jako velmi přísný a především tedy jako „šetný muž. Kdykoli se začal zajímat o stav královské pokladnice a především výdaje úředníků, bývalo zle.“⁷³

Jak již bylo poznamenáno, postavy, které se v románech objevují, jsou závislé na tom, do jaké oblasti Jiří Adam z Dobronína cestuje a co bude vyšetřovat. Například v povídce *Případ s alchymistou* se vyšetřuje zmizení muže, který uměl přeměnit kov ve zlato, ve *Velhartických pastorálech* se objevuje postava mlynářky, v příbězích působí spíše jako hospodyně, starající se o pečlivě o hosty. Značí to, že v té době ženy většinou dělaly činnosti, které byly zrovna potřeba a které vydělávaly peníze. V téže samé povídce se také objevují skláři a těžebníci, ale jejich činnost není nijak dopodrobna rozepsána.

Jedno povolání se však v románech objevuje velmi často:

5.4.5 Nevěstky a nevěstince

„I když zákony přísně stíhaly kuplířství a prostituci, v praxi si s tím nikdo těžkou hlavu nedělal. Muži se chtěli bavit a mravokárci byli názoru, že povětrné holky jsou menší zlo, než aby muži sváděli počestné svobodné dívky či dokonce vdané ženy. Když už se nedal hřích vymýtít, díky nevěstkám byl menší. Alespoň tak to tvrdila církev“.⁷⁴

Prostituce nosila status něčeho nečistého, v renesanční době však velmi prosperovala. Nevěstky musely na ulici nosit žluté šlojíře, aby byly odděleny od počestných měšťanek. To dokazuje Vondruška v povídce *Nepohřbený rytíř*: „Protože měla žlutý šlojíř, poznal hned, že je to nevěstka. I když ho měla nosit každá, která provozovala hampejzné řemeslo, v Praze ho láryně většinou odkládaly a rychtář a jeho biřicové nad tím zavírali oči. Ale na venkově se toto nařízení přísně dodržovalo.“⁷⁵

Podle odborné publikace, kterou napsal Vlastimil Vondruška: 16. století: Lexikon historie, nevěstince řídila a většinou i vlastnila žena. Renesanční nevěstinec se většinou označoval jako hampejz.⁷⁶ „uchopila Rozárku důvěrně v podpaží a zamířila s ní ke kostelu svatého Jiljí, kde stál její hampejz U Medové číše. Původně se jmenoval U Sukně Máří Magdaleny, ale na nátlak radnice musela svůj dům přejmenovat.(...) Z ulice vypadal jako

⁷³ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 78, ISBN 978-80-243-3541-4.

⁷⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 39, ISBN 80-243-2480-6.

⁷⁵ Tamtéž, s. 149.

⁷⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve staletích : lexikon historie, 16. století*. Vyd. 1. Brno: MOBA, 2014, s. 118, ISBN 978-80-243-5843-7.

palác zámožného velmože. U vchodu stál ozbrojený podomek, který se oběma uctivě uklonil. Uvedla Rozárku do přepychově zařízené komnaty a dlouho ji vzpovídala. Nakonec se rozhodla, že ji přijme do společenství paní Sabiny, jak družinu svých nevěstek nazývala.“⁷⁷

V této ukázce vstupuje Rozárka v utajení do nevěstince v Praze, kam ji poslal Jiří Adam z Dobronína, aby zjistila co nejvíce informací o zmizelém synovi pražského purkrabího, Jindřicha z Vartemberka. Zmizelý Jakub z Vertemberka totiž nevěstinec U Medové číše navštěvoval.

Nevěstky ve vyšetřování figurovaly především díky tomu, že dokázaly z mužů vylámat tajemství, které se jiným lidem nepošťestí. Například v povídce Velhartické pastorále přichází Rozárka se spisy, které získala od jiné nevěstky, kamarádky z domu U Medové číše. Ty spisy nevěstce svěřil pražský písař Daniel, který věřil, že mu hrozí nebezpečí. Jeho tělo bylo zanedlouho nalezeno zavražděné. Ačkoli nikomu z vyšetřovatelské trojky nejprve dokumenty nedávaly smysl, protože byly psány tajným jazykem a obsahovaly mapu, které bez legendy nikdo nerozuměl, během pátrání právě ve Velharticích, do kterých se Jiří Adam z Dobronína, společně s bakalářem Petrem a Rozárkou vydají, zjistí, že safíry z české královské koruny jsou plagiáty a originály byly ukradeny.⁷⁸

V Letopisech královské komory se několikrát zmiňuje i tajné znamení, které měly nevěstky mezi sebou. Dokonce ho od Rozárky vysledoval i Jiří Adam z Dobronína: „Vzápětí vstoupila snědá žena výstředně oblečená a chovala se poněkud ordinérně. Ale než stačila cokoli říci, Jiří Adam z Dobronína překřížil oba ukazováky s prostředníky a zkřížené prsty obou rukou ještě přeložil před sebe. Od Rozárky věděl, že je to tajné znamení nevěstek.“⁷⁹

Pokud se v románech objevuje nevěstka, která patří do nevěstince, většinou se pozná podle oblečení. Nejenom že jsou její šaty výstřední, ale také z drahých látek. Na druhou stranu, pokud se v příbězích setkáváme s nevěstkou, která sloužila v šenku, byla většinou oblečená spoře ale více odhaleně. Byla majetkem vlastníka hospody a svůj zisk, který ji pánové zaplatili, musela odevzdat svému pánovi.

Pokud žena již jednou nevěstkou byla, nikdy se té pověsti nezbavila. Sám všudy příkladný Jiří Adam z Dobronína kdysi jednu nevěstku miloval, ale opustil ji kvůli její profesi. V Letopisech královské komory se často zmiňuje stud, který Rozárku pronásledoval

---

⁷⁷ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III*. Brno: MOBA, 2008, s. 38, ISBN 978-80-243-3322-9.

⁷⁸ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, ISBN 978-80-243-3541-4.

⁷⁹ Tamtéž, s. 168.

během jejího nového života v Praze. Když se ale Rozárka v rámci součásti vyšetřování objevila v klášteře, dívky, které v něm byly zavřeny, si o něm rády nechávaly vyprávět. V povídce Klášterní kostnice se také několikrát zmiňuje láska mezi dvěma shodnými pohlavími.

V neposlední řadě se zde také objevuje termín helmrecht „Helmrechtice je nevěstka, a helmrecht je muž, který se musí stejně jako ona prodávat.“ S největší pravděpodobností si ale tento termín vymyslel Vlastimil Vondruška, pro účely svého vyprávění.⁸⁰

5.5 Náboženství

Renesanční lidé si ke svému pozemskému životu vytvářeli užší vztah, než doposud. Lidé byli v šestnáctém století zbožní, proto vyhledávali boží pravdu. Objevili se zde velcí kazatelé, kteří byli schopni oslovit davy lidí. Jedním z nich byl Martin Luther, německý teolog, který měl v českých zemích největší odezvu. Jak uvádí Jaroslav Kadlec v publikaci *Přehled českých církevních dějin II.*, Luther popřel platnost církevní tradice a za jediný pramen víry považoval Bibli. Martin Luther získal mnoho stoupců mezi Němci, na české utrakvisty zapůsobil velmi vlivně.⁸¹ Lutheránství se Čechy šířilo ze severu, to dokazuje Vondruška v povídce *Velhartické pastoraře*, kde konstatuje, že se šířilo přes horníky ze Saska.⁸² Jiří Adam z Dobronína byl katolíkem, ačkoli ne příliš čestný, jak vypravěč konstatuje. Proto se jakékoli připomínky protestantské církve nesou v duchu špatnosti. Například v povídce *Boskovická svodnice* se vyšetřuje vražda Boskovického rychtáře, který zemřel po hádce s tesařem, který si chtěl vzít jeho dceru za ženu. Rychtář odmítl, protože tesař vyznával učení Martina Luthera a rychtář o něm řekl, že je kacír a jeho rodina s ním nechce mít nic společného.⁸³

Náboženství je ale nejvíce věnována povídka *Klášterní kostnice*, která se nachází ve třetím díle cyklu. Jak už název napovídá, příběh se odehrává v klášteře. Strahovský opat Norbert se obrací na Jiřího Adama z Dobronína a jeho pomocníky, s žádostí o pomoc. V Doksanském klášteře se již našlo několik mrtvých sester a potřebují najít vraha. Proto

---

⁸⁰ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III.* Brno: MOBA, 2008, s. 201, ISBN 978-80-243-3322-9.

⁸¹ KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin. 2. [díl].* Praha: Zvon, 1991, s. 11, ISBN 80-7113-003-6.

⁸² VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV.* Brno: MoBa, 2009, s. 41. ISBN 978-80-243-3541-4.

⁸³ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II.* Brno: MOBA, 2007, s. 325. ISBN 978-80-243-2892-8.

žádají o pomoc i Rozárku, aby se převlékla za jednu z řeholnic a napomáhala vyšetřování zevnitř.

Opat Norbert je popisován jako velmi vysoký muž oblečen celý v bílém. „Bílý měl nejen hábit, ale i cingulum ovázané kolem pasu a biret na hlavě. Přes ramena měl přehozený krátký pláštík.“⁸⁴ Vondruška konstatuje, že v bílém chodili dominikáni, premonstráti, cisterciáci, pauláni a řada dalších a proto si Jiří Adam z Dobronína nebyl nejprve jistý, k jakému řádu příchozí patří.

Doksanský klášter patřil premonstrátské církvi. Zakladatelem premonstrátské církve, je podle *Přehledu českých církevních dějin*, sv. Norbert, syn německého hraběte z Xanten. Zavel řeholi sv. Augustina. Ve způsobu života nebyli tak přísní, jako cisterciáci, hlavní úkol spatřovali v kázání a venkovní duchovní správě.⁸⁵ Do premonstrátského řádu byly už od počátku přijímány ženy.

„Jsme řádem, který uctívá Pannu Marii. V duchu odkazu svatého Augustina se snažíme docílit dokonalosti života ve víře a vzdělání. Zatímco premonstráti usilují o šíření víry a lásky mezi věřícími, premonstrátky žijí v odloučení.“⁸⁶

Doksanský klášter je zde popisován jako místo určené pro kontemplativní život žen z bohatých rodů. V příběhu *Klášteří kostnice* jsou v něm ale zavřeny dívky, které ve svém životě hřešily, a proto je jejich rodiny poslaly na toto místo.⁸⁷ „Otec prohlásil, že jsem posedlá ďáblem a po poradě s biskupem mne sem zavřeli. Řád premonstrátek je pro tohle ideální. Pohřbí tě zaživa.“⁸⁸ Takto mluví o klášteře a svém pobytu v něm jedna z vedlejších postav příběhu, dívka, která přijala řádové jméno Placida. Ji zavřeli do kláštera, protože měla poměr s kovářem z jejich panství. V povídce *Klášteří kostnice* jsou vnitřní poměry v klášteře velmi volné. Ačkoli s sebou církev nese přísná pravidla, ne všechny dívky je dodržují. Je zde zmiňován milostný poměr mezi jeptiškou a mladíkem z mužské větve, ale také mezi jeptiškami navzájem. Jiří Adam z Dobronína navíc během své práce, kterou naoko vykonává

---

⁸⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III*. Brno: MOBA, 2008, s. 130, ISBN 978-80-243-3322-9.

⁸⁵ KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin. 1. [díl]*. Praha: Zvon, 1991, s. 128, ISBN 80-7113-004-4.

⁸⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III*. Brno: MOBA, 2008, s. 136, ISBN 978-80-243-3322-9.

⁸⁷ Tamtéž, s. 136.

⁸⁸ Tamtéž, s. 154.

v klášterní knihovně konstatuje, že v knihovně mají nejnovější výtisk *Dekameronu* a že to také není nejcudnější čtení.⁸⁹

Den řeholnic byl velmi stereotypní. Po snídani se odebraly do kaple na ranní mši. Z kaple se společně přesunuly na polední mši, poté na oběd, který se podával v refektáři a byl velmi skromný. Po něm jeptišky trávily odpoledne v zahradě, kde ořezávaly ovocné stromy, stříhaly keře nebo plely záhony. Po práci na zahradě se šly dívky umýt do umývárny, kam si jeptišky musely nanosit vodu do dřevěného koryta. Poté si mohly jít do své cely odpočinout. Cely měly samostatné a platil přísný zákaz navštěvovat se mezi sebou. Večerní mše končovala dlouho po západu slunce.⁹⁰

V *Letopisech královské komory II.* se objevuje mimo křesťanství také náboženství Islámské. Dle dobových konvencí je zde vykresleno zprvu velmi špatně. V Boskovicích, kde Jiří Adam z Dobronína spolu s Rozárkou a bakalářem Petrem vyšetřují vraždu, pobývá žena Fatima, která je muslimkou. Místní lékař Paulus ji získal od cařihradského Sultána Mehmeda, jako poděkování za záchranu života jeho oblíbené neteře. Je jeho služebnou, která pracuje zadarmo, pomáhá mu zejména s léčbou žen. Rozárce vyprávěla, jak se žije v jejich zemi, ale s pochopením se u ní nesetkala. Na to Jiří Adam z Dobronína odpovídá slovy: „Islám je špatná víra, ale Osmani se v ní narodili. Od mládí znají pouze korán, proto se chovají divně. Ale to přece neznamená, že by se nemohli napravit. Pokud by pochopili Krista, budou stejně dobří, jako my.“⁹¹

Ačkoli se nechala pokřtít, ve městě ji stejně neměli rádi. Fatima navíc potajmu vyznávala muslimskou víru dál. V době, kdy se odehrává příběh *Boskovnická svodnice*, měli muslimové zrovna měsíc ramadán. Během něj nesmí věřící muslim jíst až do západu slunce. Dále by neměl prolít krev. Když Jiří Adam z Dobronína odhalil, že Fatima ramadán slaví, rozhodl se, že nikomu nic nepoví, stala se Fatima jeho věrnou společnicí a dlužníkem.⁹²

5.6 Budovy

Určitou formu každodennosti představují nehmotné památky, které se nám mohly dochovat dodnes, ačkoli již třeba nemusí plnit svůj původní význam. Mluvíme o budovách. V cyklu *Letopisy královské komory* je řeč hned o několika druzích budov, které jsou popisovány. Tím

---

⁸⁹ Tamtéž, s. 159.

⁹⁰ Tamtéž, s. 164-170.

⁹¹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II.* Brno: MOBA, 2007, s. 326, ISBN 978-80-243-2892-8.

⁹² Tamtéž, s. 333.

nejčastěji opakovaným jsou šenky. Jiří Adam z Dobronína se svými pomocníky navštěvuje cizí města, ve kterých se častokrát ubytovává právě v zájezdním šenku, tak jak bylo v průběhu 16. století běžné.

„Prý mají ve městě jen jeden zájezdní šenk. Jmenuje se U Svatého Kryštofa a leží hned za kostelem. Určitě budou mít pro nás místo.“⁹³

Zatímco se ve středověku pivo produkovalo doma, v renesanční době vznikaly vesnické krčmy. Podle Aleny Vondruškové stávaly na návsi, nejčastěji hned u kostela. Sloužily jen k pití, jídlo, až na studené pochutiny, se zde nepodávalo.⁹⁴

Od středověku také vznikaly zájezdní hostince, které stávaly při frekventovaných cestách na kraji, nebo mimo obec. Nabízeli ubytování, stravu a napájení koní. V knihách V. Vondrušky se několikrát objevuje symbol zeleného věnce nad dveřmi šenku, který značí, že majitel připravil novou várku piva.

Norbert Ohler v knize *Cestování ve středověku* popisuje, že v hospodě bylo často několik funkčně oddělených prostor. S kuchyní byl spojen výčep, byly zde též pokoje hostinských i pokoje pro hosty. Vybavení ložnic se řídilo podle standardu domu, klimatu, času a místa.⁹⁵

Atmosféru šenku popisuje Vondruška v povídce *Případ s alchymistou*: „U okna spal s hlavou složenou na desce stolu opilý vesničan a hlasitě chrápal. U vedlejšího stolu hráli tři tovaryši kostky a právě se hádali o hromádku grošů. Na lavici za nimi seděla na klíně zámožně vypadajícího kupce sprostě nalíčená holka s rozhaleným výstřihem, a občas pobaveně vypískla. Rudolící šenkýř stál vzadu u velikého sudu a do korbelů nabíral pivo.“⁹⁶

Podle Jaroslava Čechury v té době připadalo na jednoho občana 5-10 věrdelů piva na rok. Fenomén českého pití piva je kulturní a sociální fenomén a ovlivňoval vývoj společnosti.

⁹⁷

Pokud ale královský písař Jiří Adam z Dobronína nepátral po vlastní ose, ale byl do města pozván, aby vyřešil vraždu, nebo nesrovnalosti v účetnictví, ubytování mu zařizovalo město, do kterého přijížděl, většinou v městském domě, jak tomu uvádí

---

⁹³ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 26, ISBN 978-80-243-3541-4.

⁹⁴ VONDRUŠKOVÁ, Alena a Vlastimil VONDRUŠKA. *Vesnice*. Praha: Vyšehrad, 2014, s. 141, ISBN 978-80-7429-362-7.

⁹⁵ OHLER, Norbert. *Cestování ve středověku*. Jinočany: H&H, 2003, s. 148, ISBN 80-86022-90-0.

⁹⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 265, ISBN 80-243-2480-6.

⁹⁷ ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1526-1583: první Habsburkové na českém trůně I*. Praha: Libri, 2008, s. 206, ISBN 978-80-7277-389-3.

v *Plzeňských mordech*: „Královského písaře ubytovala městská rada ve výstavném domě nedaleko radnice v Klášterní ulici hned vedle františkánského kláštera. Ten dům vlastně patřil královské komoře a všichni úředníci, kteří do Plzně přijeli v něm bydleli.“⁹⁸ V některém případě bydleli vyšetřovatelé v sídle některého ze šlechticů, například v *Otráveném poháru* byl Jiří Adam z Dobronína na Krakovci, nebo v povídce *Nepohřbený rytíř* se Jiří Adam z Dobronína, společně s bakalářem Petrem, účastnili vojenské výpravy a přespávali ve vojenském táboře.

V některých případech jsou popisovány i budovy městských řemeslníků. Například v *Poslední cantileně* přijíždí Jiří Adam z Dobronína vyšetřit smrt místního ševce. Jeho dům je popsán jako: „výstavný, má růžovou omítku a nad vchodem visí jako znamení velký plechový střevíc“.⁹⁹

5.7 Lázeňství

Alena Vondrušková popisuje, že se lázně vyskytovaly již ve středověkých městech. Stavěly se většinou po založení a patřily k běžnému životnímu standardu. Nejstarší písemné doklady o fungování městských lázní jsou z 13. století z měst Brno a Kutná Hora.

Lázně sloužily především pro uzdravení těla, ale lidé je navštěvovali i proto, že hledali zábavu. Přesně takto tomu je v povídce *Vražda v lázních*, která se nachází ve čtvrtém díle cyklu *Letopisy královské komory*. Jiří Adam z Dobronína se vydává do Teplic na odpočinek, který mu udělil král Ferdinand I. Habsburský za věrnost. Dovolenu měl královský písař domluvenou na tři měsíce, během kterých měl nárok na plný úřednický plat.

Teplické lázně byly v příběhu mezi zámožnými velmi moderní, oproti Karlovým Varům, nebo Bílině, které „už tolik nelákaly, všichni je znali. Navíc se vlastník teplického panství Volf z Vřesovic uměl postarat, aby zájem o své lázně ještě zvýšil. V Praze se dokonce šuškal, že se tu několik hostů jako zázrakem vyléčilo ze smrtelného onemocnění.“¹⁰⁰

Úplně původní středověké lazební se zřizovaly v budově měšťanů. Ve 14. století začaly vznikat lázeňská střediska. Zřizovaly se zpravidla tam, kde pramenily minerální vody. Alena Vondrušková v kapitole Lázeň, která je součástí publikace *Město* sděluje, že minerální

⁹⁸ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 21, ISBN 80-243-2480-6.

⁹⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory V*. Brno: MOBA, 2010, s. 21, ISBN 978-80-243-3813-2.

¹⁰⁰ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 147, ISBN 978-80-243-3541-4.

prameny sloužily k přípravě koupelí. Těm se říkalo teplice (teplé prameny). Hojně se navštěvovaly lázeňská střediska v Teplicích, Bílině a Karlových Varech.¹⁰¹

Ještě na počátku 14. století byli lazebníci považováni za osoby se sníženou ctí, na stejné úrovni jako kati, pohodní, nevěstky atd. Václav IV. v roce 1406 lazebnictví postavil na úroveň jiným řemeslům. Ženy, které se živily jako lazebnice, byly ale z pohledu církve na stejné úrovni, jako prostitutky. Vlastimil Vondruška to dokazuje textem, ve kterém jde Jiří Adam z Dobronína poprvé do koupele a setkává se s lazebníci:

„V některých německých lázních připouštějí, aby se o mužské hosty staraly lazebnice, dokonce někde dovolují, aby se muži koupali se ženami společně v jednom bazénu. Považte tu zkaženost! My v Teplicích ctíme křesťanskou morálku. Věřím, že vám bude počestnost příjemnější než ... Inu, myslím, že mi rozumíte, pane“¹⁰²

Takto mluvil k Jiřímu Adamovi z Dobronína lázeňský mistr Kryštof rytíř z Dobré vody. Když jde však Jiří Adam z Dobronína na svou první koupel, stará se o něj lazebnice Františka. Ta si během péče o královského písaře vlezla do vany a masírovala ho plátěným sáčkem, „v němž byl tuk smíšený s potaší.“¹⁰³ Sama Jiřímu Adamovi z Dobronína říká, aby si o ní nemyslel nic špatného, protože ve Varech a Bílině dělají to samé.

Samotná lázeňská koupel je popisována následovně: „Za komorou, kde odložil královský písař oděv, se nacházela větší klenutá místnost s bíle omítnutými kamennými stěnami, zdobenými pestrými freskami. Jejich autor nebyl sice vynikající malíř, ale měl zjevně rozsáhlé erotické zkušenosti, soudě alespoň podle námětů. Uprostřed stála dřevěná oválná vana, dostatečně široká, aby v ní mohli ležet dva lidé. Byla skoro až po okraj naplněná vodou, nad hladinou se vznášela pára a vůně lesních bylin. Vzadu u stěny se nacházela pec se železným kotlem, v němž se ohřívala voda. Vedle stálo vědro s další vodou. V rohu u dveří se ještě nacházelo široké dřevěné lůžko. To bylo veškeré zařízení.“¹⁰⁴

Co se týče stravování v lázních, Vladimír Křížek ve své publikaci *Obrazy z dějin lázeňství* píše, že velké lázně měly prostorné jídelní sály, ve kterých se konaly hromadné hostiny, s přísným zasedacím pořádkem.¹⁰⁵ V díle V. Vondrušky tomu bylo ostatně podobně. Hodovní síň byla součástí hlavního paláce. Stoly v ní byly prostřené a inventář zahrnoval

---

¹⁰¹ VONDRUŠKOVÁ, Alena a Vlastimil VONDRUŠKA. *Vesnice*. Praha: Vyšehrad, 2014, s. 171, ISBN 978-80-7429-362-7.

¹⁰² VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 154, 978-80-243-3541-4.

¹⁰³ Tamtéž, s. 189.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 188.

¹⁰⁵ KŘÍŽEK, Vladimír. *Obrazy z dějin lázeňství*. Praha: Libri, 2002, s. 137, ISBN 80-7277-092-6.

stříbrné přibory a křišťálové sklenice. Hosty ke stolům uváděl personál lázní. Nejlepší stoly se nacházely v zadní části sálu.

Jak již bylo na počátku této kapitoly poznamenáno, bohatí lidé se jezdili do lázní spíše bavit, než-li léčit. Středem společenského života v lázních byly salóny, čítárny a hudební salony. Dále se zde nacházely herny.¹⁰⁶ Celkově byly v lázních volnější mravy, a co se stalo v nich, to se nepočítalo.

5.8 Další projevy každodennosti

V následující podkapitole se bakalářská práce bude věnovat projevům každodennosti, které se v knihách Vlastimila Vondrušky objevují, ale ne v takové míře, aby jim byla věnovaná kapitola samostatná.

V cyklu knih *Letopisy královské komory* se neobjevují letopočty. V jakém období se příběh odehrává se můžeme pouze odhadovat podle zmínek ohledně dění v zemi. Pokud ale lidé v příběhu vyprávějí události, které se staly před delším časovým obdobím, počítají čas podle panovníka, který v té době v zemi vládl. Uvedu-li v příklad *Velhartické pastorále*, kde dcera skláře vypráví příběh, který končí slovy: „Ale muselo to být dávno, snad ještě za časů krále Jiřího.“¹⁰⁷ V témže samém příběhu se objevuje ještě jiná zmínka časového údaje: „Otec Maxmilián se musel v tom případě narodit počátkem vlády Vladislava Jagellonského a její děd Maxmilián v časech, kdy byl král Jiří ještě zemským hejtmanem místo nezletilého Ladislava Pohrobka.“¹⁰⁸

Dalším ukazatelem každodennosti je bezpochybně oblečení, které v knihách Vlastimila Vondrušky také hraje velkou roli. V době, ve které se příběhy odehrávají, bylo totiž dle šatů možné zařadit sociální skupinu jejich nositele. Jiří Adam z Dobronína se svými pomocníky toho dokázali využívat ve svůj prospěch. Pokud bylo třeba, aby bakalář Petr zjistil informace, které by lidé královskému úředníkovi nikdy nesdělili, oblékl si šaty ze svých

---

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 139.

¹⁰⁷ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 58, ISBN 978-80-243-3541-4.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 107.

studijních let a vydal se do šenku. Oblečení, které bakalář Petr uchovával ze studijních let v Bologni, bylo popisováno jako ošuntělé, velice výstředního střihu.¹⁰⁹

Také Rozárka užívala šatů, aby zmátla svůj původ. V příběhu *Případ s alchymistou* ji Jiří Adam z Dobronína vydával za svou neteř, Rozálii z Dobronína. Proto si na tyto příležitosti brala drahé, sváteční šaty, které ji Jiří Adam z Dobronína koupil jako poděkování za pomoc s vyšetřováním.¹¹⁰

I Jiří Adam z Dobronína využíval možnosti mást šatami. V povídce *Boskovická svodnice* si na začátku Jiří Adam z Dobronína stěžuje, že jako královský písař má mnoho povinností a nikdo mu nedá pokoj. Během projíždění městy v království, jeho kočár každý zastavuje a žádá ho o radu. Proto Jiří Adam z Dobronína nařídil, aby z jeho kočáru sundali královský erb. Ani to mu nepomohlo: „Na první pohled vypadáte jako královský úředník. Trochu staromódní černé šaty, krajkové okruží, pláštík s erbem a ještě to chování!“¹¹¹ Proto Rozárka navrhne, aby se její pán oblékl o trochu míň honosněji a během jejich cesty se vydával za otce bakaláře Petra. Proto si hned následující den opatřil koženou kazajku, soukenné nohavice, plátěnou košili a klobouk s pérem.¹¹²

Že šaty dělají člověka dokazuje Vlastimil Vondruška mnohokrát, jako vypravěč většinou novou postavu popisuje právě tím, co má na sobě: „Oblečený byl do šedého pláště a kožených nohavic, jaké nosívali strážní, tovaryši, kat a také různí lotři.“¹¹³

Dalším projevem každodennosti, který je třeba zmínit, je doprava. Z Prahy, kde je v Kaprové ulici umístěn dům Jiřího Adama z Dobronína, do jiných měst, cestuje královský písař většinou kočárem. Bakalář Petr na rozdíl od svého pána dává přednost jízdě na koni. Že je zdatným jezdcem dokazuje během několika situací, kdy ho stíhají zločinci a on jim utíká. I Jiří Adam z Dobronína občas usedne na koně, kvůli svému věku ale mnohem raději jezdí uvnitř kočáru, ačkoli ne vždy je to bezpečnější. Například hned na začátku povídky *Falešný tolar* skončí v bažině.

---

¹⁰⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 8, ISBN 80-243-2480-6.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 318.

¹¹¹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II*. Brno: MOBA, 2007, s. 276, ISBN 978-80-243-2892-8.

¹¹² Tamtéž, s. 278.

¹¹³ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II*. Brno: MOBA, 2007, s. 34, ISBN 978-80-243-2892-8.

Lidé pozdního středověku trávili svůj volný čas různými formami. Jean Verdon v odborné publikaci *Volný čas ve středověku*, uvádí několik možností. S *Letopisy královské komory* se jich několik shoduje. Například hry. Ačkoli byly hazardní hry zakázané, tím více byly atraktivní. V *Trpkém víně* se bakalář Petr vydává do šenku U Zlatého páva, ve kterém hrál Jakub z Vartemberka, muž, kterého královský písař pohřešoval. „vedle sudů byla nízká dvířka s kamenným ostěním, zdobeným reliéfy ve tvaru vinné révy. Za nimi se ukrývala hráčská komnata. Nedaleko vchodu se vysoký hromotluk v kožené kazajce opíral o stěnu a oknem sledoval ulici. Pokud by se blížil někdo, kdo by vypadal na biřice, okamžitě mohl hráče varovat.“¹¹⁴ Rychtář v hernách zřídka kdy někoho přistihl, protože herny se ukrývaly v zadních komorách, které měly východ na dvůr. Hromotluk se, ještě než bakaláře Petra pustil do herny, ubezpečil, jestli má u sebe dostatek peněz. U kulatého stolu sedělo několik mužů různého věku. Hráči většinou nováčka nechávají první hru schválně vyhrát. Pro bakaláře Petra bylo obtížnější od stolu odejít. Jakmile začal vyhrávat a obírat hráče o peníze, nechtěli ho pustit. Proto se s bakalářovým odchodem pojilo i násilí.

Rozárka se během svého pobytu v Litoměřicích, kde představovala urozenou Rozálii z Dobronína, účastnila společenských her během trávení času s urozenými dámami. Jednou z aktivit byly kroužky. Smyslem hry bylo, že dívka drží dřevěnou hůlku a v druhé ruce dřevěný kroužek. Obvykle červený nebo modrý. Dívky proti sobě kroužky házejí a chytají je na dřevěnou tyčku. Rozárka v této zábavě ztrácela smysl.¹¹⁵

Ve čtvrtém díle, v povídce *Vražda v lázních* se objevuje večerní zábava tance v maskách. Společenskou slavnost doplňovala hra, kdy všichni hosté měli zavázané oči černým šátkem. Každý host dostal do ruky zvoneček. Úkolem bylo chytat ostatní, přičemž se hosté orientovali podle sluchu a zvonění zvonečku. Jiří Adam z Dobronína si všiml, že tato hra je oblíbená jen mezi dětmi a urozenými lidmi.¹¹⁶

V povídce *Smrt mučednice* se objevuje postava akrobata a také divadlo.

---

¹¹⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III*. Brno: MOBA, 2008, s. 79, ISBN 978-80-243-3322-9.

¹¹⁵ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 329, ISBN 80-243-2480-6.

¹¹⁶ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 211, ISBN 978-80-243-3541-4.

6 Delikty a jejich následky

6.1 Vznik trestního práva v zemích Koruny české

Už před vznikem samostatného státu, se uplatňovaly zvyky, které se postupně proměňovaly v právní normy.

Velké dějiny zemí koruny české. Tematická řada, Právo, uvádí, že raně feudální právo se vyvíjelo v počátku naší státnosti, od 9. do 11. století. Nejvyšší moc měl kníže a jeho nařízení bylo hlavním pramenem práva. Od poloviny 11. století fungoval vrcholný feudalismus, ve kterém je už na našem území rozvinutý právní aparát. V čele státu stál král, kterého doplňovali vysocí úředníci. Tak vznikl zákonodárný sbor – zemský sněm. Počátkem práva se stává kodex horního práva ze 14. století.¹¹⁷ Václav Vaněček, v knize *Dějiny státu a práva v Československu* komentuje, že v druhé polovině 13. století se zvětšil zájem o veřejné tresty. Zavedla se instituce psaní osob, o nichž se proslýchalo, že kradli, padělávali mince a nezachovávali veřejný pořádek.¹¹⁸ Vývoj směřoval k potlačení potrestání svépomocí (mstou). Ve 14. století pachatelův osud propadá vítězi soudu, který ho může potrestat dle svého úsudku¹¹⁹. Během husitství byla zničena správní organizace. Po husitských válkách do roku 1620, bylo v českých zemích období stavovského práva, vrchol právní kultury. O vládu v zemi se král dělil se stavy, zvláště tedy s vyšší šlechtou. V období od roku 1620, platilo právo absolutistické doby. Především tedy od roku 1626, kdy na trůn usedli první Habsburkové. Základním pramenem práva bylo obnovené zřízení zemské z roku 1627. Období 1680 až 1749 zaznamenalo rozsah průmyslové výroby. V roce 1749 byla zrušena česká kancelář¹²⁰ a tím byla oslabena česká státnost. Po roce 1749 ovládl stát osvícenský absolutismus Josefa II. Bylo zrušeno nevolnictví a uvolněny poměry v náboženství tolerančním patentem. V letech 1790 – 1848 nastoupil policejní režim a centralizace. Nejvýraznějším dílem byl občanský zákoník z roku 1811.¹²¹

---

¹¹⁷ ADAMOVIČ, Karolína, Antonín LOJEK, Karel SCHELLE a Jaromír TAUCHEN. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Právo*. Praha: Paseka, 2017, s. 17-18, ISBN 978-80-7432-000-2.

¹¹⁸ VANĚČEK, Václav. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Praha: Orbis, 1976, s. 117.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 119.

¹²⁰ Česká administrativní kancelář byla pomocným aparátem krále. V jejím čele stál nejvyšší kancléř. V průběhu doby se vyvinula na samostatný správní orgán pro všechny země Koruny české.

¹²¹ ADAMOVIČ, Karolína, Antonín LOJEK, Karel SCHELLE a Jaromír TAUCHEN. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Právo*. Praha: Paseka, 2017, s. 17-18, ISBN 978-80-7432-000-2.

6.2 Delikty proti životu a zdraví

Na rozhraní 15. a 16. století vznikalo několik právních knih. Tu nejlepší napsal Viktorin Cornelius ze Všehrd, chrudimský román. Její název byl *O právech, súdiech i o dskách země české knihy devatery*.¹²² Jsou zde uvedeny hlavní instituce českého procesního práva, je zde zpracováno i vysvětleno právo soukromé a vše, co spadalo do zemských desek. Utvářející se systém trestů se nesl ve znamení krutosti.

Karel Malý¹²³ rozdělil delikty do několika skupin:

- Delikty proti státnímu zřízení,
- soukromé války,
- čarodějnictví,
- delikty proti bezpečnosti na veřejném pořádku,
- delikty proti vlastnictví,
- delikty proti životu a zdraví,
- delikty proti právům příslušníků stavů,
- hazardní hry.

Zaměřme se na delikty proti životu a zdraví. Dle odborné knihy *Velké dějiny koruny české. Tematická řada, Právo*, „Delikty proti životu a zdraví spočívaly zvláště v poranění, zmrzačení a mordu, čili vraždě.“¹²⁴ Do 17. století se mord trestal z vůle příbuzného zavražděného. Často bylo zahajováno, na základě soukromé iniciativy, řízení. Usmrcení člověka bylo nejtěžším deliktem. Od 17. století bylo vyšetřování zahajováno z úřední moci. Ve Vladislavském zřízení zemském, které vyšlo v roce 1500, se rozlišovalo mezi vraždou s motivem a bez motivu.¹²⁵

Vězení potom sloužilo spíše pro zajištění podezřelého anebo odsouzeného, do doby výkonu trestu. Ten vykonával, stejně jako torturu, kat. Pokud město nemělo svého vlastního kata, půjčovalo si ho od většího města za úplatu. Podle práce historického ústavu ČAV *Česká města v 16. – 18. století* se do vězení bylo možné dostat několika způsoby. Pachatel mohl být dopaden přímo na místě činu, dále mohl být uvězněn z nařízení vrchnosti, nebo na základě

---

¹²² VANĚČEK, Václav. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Praha: Orbis, 1976, s. 171.

¹²³ Odborník, zaměřuje se na české a československé právní dějiny.

¹²⁴ ADAMOVIČ, Karolína, Antonín LOJEK, Karel SCHELLE a Jaromír TAUCHEN. *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada, Právo*. Praha: Paseka, 2017, s. 88, ISBN 978-80-7432-000-2.

¹²⁵ Tamtéž, s. 89.

žaloby postiženého. Delikventi mohli podávat žádosti o podmíněčné odsouzení a propuštění na revers. Ty za ně mohli podávat i rodinní příslušníci. Pokud byl někdo propuštěn na revers, ve vězení, nebo na radnici mu byl revers předložen s vyjádřením a s podmínkami, se kterými vězeň musel souhlasit.¹²⁶

Delikvent byl ale téměř vždy uveden do mučírny. Samotná tortura měla několik stupňů. Ve většině měst se praktikovalo suché trápení, kdy byl delikvent tažen na žebříku, na to navazovalo světlé trápení. To znamenalo, že byl delikvent pálen svící. Mohlo se to třikrát opakovat. Během tortury se mohly využívat i palečnice a španělské boty.¹²⁷

Tresty byly surové a měly odstrašující účinek. Václav Vaněček píše, že se s oblibou stanovily tresty, které měly souvislost se zločinem, například trest za žhářství, bylo upálení. Převládaly tresty smrti, ale praktikovaly se i mírnější formy, například vyhnání ze země, ostříhání vlasů, to většinou souviselo s veřejným vystavením na pranýři. Tresty na těle byly vykonávány mrzačením.¹²⁸

Jaroslav Pánek zmiňuje, že k výslechům byli delegováni členové městské rady, rychtář a městský písař, který zaznamenával odpovědi. Městský rychtář ohledával místa trestných činů, sledoval a zajišťoval provinilce. Pokud mu vězeň unikl, jeho povinnost byla ho stíhat.¹²⁹

Prameny, které dokumentují hrdelní soudnictví v Českých zemích, jsou smolné knihy, jinak také popravčí knihy, do kterých se zaznamenávaly výpovědi delikventů, které uváděli buď dobrovolně, nebo na následky tortury. Dále se zde uváděly provedené exekuce. Dalšími prameny jsou radní protokoly a korespondence městské rady s vrchnostmi. Mohla se týkat například zajištění vězňů. Říká se jim smolné spisy.

6.3 Delikty a jejich následky v díle V. Vondrušky

Ačkoli Vlastimil Vondruška ve svých detektivkách deliktům a tortuře nevěnuje zásadní pozornost, je součástí většiny jeho příběhů v cyklu *Letopisy královské komory*. Především se zmiňuje tortura. „kat s pacholky byl již v podzemní kobce a připravoval se na konání

¹²⁶ PÁNEK, Jaroslav. *Česká města v 16.-18. století: sborník příspěvků z konference v Pardubicích 14. a 15. listopadu 1990*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991, s. 47, ISBN 80-85268-06-X.

¹²⁷ Tamtéž, s. 48.

¹²⁸ VANĚČEK, Václav. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Praha: Orbis, 1976, s. 205.

¹²⁹ PÁNEK, Jaroslav. *Česká města v 16.-18. století: sborník příspěvků z konference v Pardubicích 14. a 15. listopadu 1990*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991, s. 46, ISBN 80-85268-06-X.

tortury. V ohni se nahřívala železa k pálení boků, jeden pacholek upravoval žebřík k natahování vyslýchaných zločinců, druhý čistil zrezlou palečnici.¹³⁰ Takto je například popisována příprava na torturu v povídce *Falešný tolar*, kdy se připravuje poprava podezřelého z vraždy, kterým byl rychtář Vimperku. V *Plzeňských mordech* je tortura popisována jako: „protože byl vězeň zavilý a mlčel, musel mu nejprve přiložit palečnici a pak ho natáhnout na žebřík. Teprve pak začal mluvit,¹³¹ Výpovědi, během takového výslechu, doprovázeného torturou zapisoval písař. Torturu nebylo možné provádět bez přítomnosti dvou konšelů. Pokud se tak stalo, mohla být výpověď neplatná.

Tvrzení, že rychtář je zodpovědný za delikventy a obchází místa, kde se zločin stal, dokazuje povídka *Plzeňské mordy*, kdy se bakalář Petr a jeho otec, plzeňský rychtář Korec sejdou na místě zločinu, v domě šmukýřky Dorotky.¹³²

Jak je zmíněno v povídce *Trpké víno*, městské právo mohlo odsoudit k smrti úředníka, pokud nebyl urozeného původu. Většinou v příbězích ale stačí torturou pohrozit, aby se lotři přiznali. Ačkoli Jiří Adam z Dobronína torturu neuznával, pohrozil jí mlynářce v příběhu *Velhartické pastorále*, která jim nechtěla říci pravdu „Ať je ráno kat natáhne na skřípec...A pokud budou zapírat, ať jim pálí ohněm boky.“¹³³ Hrozby v tomto případě zabraly, mlynářka se svými syny byla potrestaná, protože věděla o zločinu proti majestátu českého krále a neoznámila to. Zde je vidět, jak tvrdý postih mohla mít urážka královské komory. Je to zmíněné i ve *Falešném tolaru*: „nevidíš erb na mém plášti? Urážka královského majestátu je těžký zločin.“¹³⁴

Častokrát se ale mohlo stát, že na následky tortury se k zločinu přiznali i lidé, kteří byli nevinní. Ve zmiňovaném příběhu *Falešný tolar* hned ze začátku zatkli vimperského písaře obviněného z vraždy sklářského mistra. Na místě našli jeho dýku. Písař byl sice nevinný, ale „Při výslechu trpným právem se k mordu přiznal a páni konšelé ho odsoudili k trestu smrti. Bude oběšen a poprava se má konat co nejdříve.“¹³⁵ Jak se také později přiznává písař bakaláři Petrovi, přiznal se dvakrát na útrpném právu, ale ihned co tortura

---

¹³⁰ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II*. Brno: MOBA, 2007, s. 128, 978-80-243-2892-8.

¹³¹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 132, ISBN 80-243-2480-6.

¹³² Tamtéž, s. 31.

¹³³ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV*. Brno: MoBa, 2009, s. 132, ISBN 978-80-243-3541-4.

¹³⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II*. Brno: MOBA, 2007, s. 72, ISBN 978-80-243-2892-8.

¹³⁵ Tamtéž, s. 24.

skončila, hned vše odvolal. Bakalář Petr si všiml jeho ošklivých podlitin na prstech a na zápěstích, které mu po mučení zůstaly.¹³⁶

V případě *Poslední Cantilena*, na příchod kata bakalář Petr ani nečekal a během vyšetřování, zatímco vyslychal podezřelého, švihl ho rapírem přes rameno, aby ho přinutil mluvit¹³⁷. V tomto příběhu se torturou hrozí mnohem častěji, například během výslechu Jiří Adam z Dobronína hrozí: „Bud' nám řekneš skutečnou pravdu a odejdeš odtud živý, nebo si budeš dál vymýšlet a pak tě tu na místě nechám popravit. Ten ozbrojenec, který tě doprovází, není ve skutečnosti voják, ale pacholek královského kata. Udělá to rychle a bezbolestně, nemusíš se bát. Nebudeš vůbec trpět. Tak co, mám ho poslat do kočáru pro sekeru?“¹³⁸ Toto tvrzení o vojákovi ovšem nebyla pravda. Voják pacholkem kata nebyl a toto tvrzení královského písaře bral jako velkou urážkou. V 16. století byl totiž každý, kdo patřil ke katovi člověkem s pošpiněnou pověstí. Proto, pokud šel kat po ulici, ostatní lidé raději šli po druhé straně a vyhýbali se mu.

Postava kata se v knihách V. Vondrušky objevuje nikterak dopodrobna vykreslená. Největší význam má v povídce *Plzeňské mordy*, kde se objevuje plzeňský kat Jan Wolf. Vypravěč konstatuje, že jako malý se mu bakalář Petr vyhýbal, protože z něj měl strach, ostatně jako každý slušný člověk. Kata oslovují jako „mistr ostrého meče“. Katovna stála za městskými hradbami, s velkým dvorkem. Vybavená byla bohatě. „Dvě vyřezávané skříně, na stěně police s početným cínovým nádobím a také s několika sklenicemi. V rohu bylo klekátko a nad ním visel na stěně malý oltářík s vyobrazením ukřižování Krista. Na truhlici u okna leželo asi deset knih v ohmatané vepřovicové vazbě.“¹³⁹ Spolu s katem žila jeho žena, které se říkalo katovka. V této povídce je také zmíněno, že se kati velmi dobře orientovali ve znalosti lidského těla. Kat Jan Wolf, přesně věděl, že mrtvola, kterou našli jako oběšenou, doopravdy nespáchala sebevraždu. Pokud ale ve městě našli člověka, který si vzal život, mohl si kat vzít všechno, co leželo v kruhu, který opsal kolem sebevrahova těla svým mečem. Kati měli kvůli této tradici meč doopravdy dlouhý.¹⁴⁰ I pokud by se později ukázalo, že mrtvý byl zavražděn cizím zaviněním, kat věci, které si přivlastnil, už nevracel. Lidé by se to od něj báli vzít, kvůli cti. Katovou úlohou bylo také odklízet mrtvá těla, aby nepohoršovala měšťany.

---

¹³⁶ Tamtéž, s. 37.

¹³⁷ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory V*. Brno: MOBA, 2010, s. 104, ISBN 978-80-243-3813-2.

¹³⁸ Tamtéž, s. 141.

¹³⁹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I*. Brno: MoBa, 2006, s. 98, ISBN 80-243-2480-6.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 96

Často Jiří Adam z Dobronína, společně s bakalářem Petrem navštěvovali vězení. Nejenom že byl bakalář Petr sám jednou uvězněn, v druhém díle, v povídce *Falešný tolar* navštěvují neprávem obviněného vězně, aby ho zprostiti viny. „Vymperská šatlava byla umístěná v malém domku, opřené zadní stěnou o městskou hradbu poblíž Volarské brány. Už stavení samo vypadalo z ulice hodně nevábně. Řadu let nedala městská rada do údržby ani groš. ... uvnitř byly jen dvě místnosti. Větší byla určená pro biřice. Nacházela se v ní pec, v níž praskal oheň, stůl a dvě lavice. Na polici stál džbán s vodou a vedle několik dřevěných misek. U stolu seděli dva muži, starší s kyrysem přes prsa, mladší v plátěné košili a prostých nohavicích. O stěnu za lavicí byla opřena halapartna. Muži hráli vrhcáby.“¹⁴¹ Vězně, který z věznice uprchne, čeká poprava.

---

¹⁴¹ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II*. Brno: MOBA, 2007, s. 35, ISBN 978-80-243-2892-8.

Závěr

Tato práce se zabývá románovým cyklem *Letopisy královské komory* autora Vlastimila Vondrušky. Všechny příběhy spadající do tohoto cyklu se odehrávají v šestnáctém století. Hlavními hrdiny jsou Jiří Adam z Dobronína, královský písař, bakalář Petr, jeho asistent, se kterým se setkávají v prvním díle a služebná Rozárka, bývalá nevěstka, která se k nim taktéž připojila po prvním díle. Zprvu je práce Jiřího Adama z Dobronína spravovat písemnosti a úřední knihy, avšak poté, co se mu podaří vyřešit první mord, obrací se na něj lidé z různých společenských kruhů o pomoc, jakmile se někde stane neobjasněný zločin.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo porovnat románový svět šestnáctého století s reálným obrazem této doby v odborných publikacích. Zda se autorovi podařilo vystihnout šestnácté století přesně, zkoumá tato práce z několika úhlů.

V první kapitole bakalářské práce byl cyklus *Letopisy královské komory* zařazen do žánru historická detektivka, který by neexistoval, bez historického a detektivního románu a přesně z tohoto důvodu jsou oba tyto žánry na začátku práce detailně popsány. Je zde vysvětlena jejich charakteristika i stručná historie v českých zemích.

Vlastimil Vondruška je jeden z neaktivnějších českých spisovatelů současné doby. Nejenže publikuje odborné a populárně naučné knihy, ale také produkuje několik historických románů ročně. Kromě toho, že je autorem historických epopéjí, také velmi aktivně píše historické detektivky a to jak v cyklu *Letopisy královské komory*, o kterém pojednává tato bakalářská práce, tak v cyklu *Hříšní lidé města Pražského*. V obou je určený idealizovaný detektiv, který řeší záhady, které se dějí v Českém království.

Samotný cyklus *Letopisy královské komory* vychází od roku 2006. Tato bakalářská práce se však zabývá pouze prvními šesti díly, které vycházely ve formě povídek do roku 2011. Jednotlivé díly obsahují dva až tři příběhy, ve kterých hlavní hrdina Jiří Adam z Dobronína je zpravidla vyrušen ze své rutinní práce, královského písaře, a řeší záhadu, která se v království stala. Od roku 2012 vydává Vlastimil Vondruška příběhy tohoto cyklu samostatně. Během psaní této práce vyšel třináctý díl série, *Mstitel z Jenštejna* a v roce 2020 vychází čtrnáctý, *Manželské zrcadlo*. Nepočítáme-li tříletou prodlevu mezi osmým a devátým dílem série, po kterém v roce 2016 vyšly knihy rovnou dvě, produkuje Vondruška jednu knihu z této série za rok. Příběhy vycházejí i ve formě audioknih, mluvené slovo jim dodal herec Jan Hyhlík.

Ve čtvrté kapitole se tato práce snaží stručně popsat charakteristiku šestnáctého století, které bylo výjimečné tím, že na český trůn usedá první panovník Habsburské monarchie. V zemi se začíná rozvíjet renesance, dochází k uvolňování mravů a po husitských nepokojích se náboženská situace dělí na několik vyznání. Vondruškovo vyobrazení tohoto století v jeho knihách nedává žádný přední význam politickým neshodám, nekritizuje situaci, a také ani nekomentuje historii, která se odehrává v okolních zemích.

V historických detektivkách se historie objevuje spíše ve formě každodennosti. Tomu je věnovaná obsáhlá pátá kapitola, která obsahuje výzkum, jakou formou Vlastimil Vondruška k historii přistupuje. Vzhledem k tomu, že je Vondruška zdatným historikem, který je, jak již bylo zmíněno, autorem několika odborných publikací, zaměřených na historii země z různých oblastí, jeho romány působí velmi věryhodně. Například při popisu města Vondruška klade velký důraz na městské brány, pravidla, které se ve městech dodržovala (například noční klid, zákaz vycházek bez světla). Velmi podrobně dokáže Vondruška vykreslit podobu katovny, nebo mučírny. Nesmíme také zapomenout, že v roce 1993 vydal Vlastimil Vondruška odbornou publikaci s názvem *Katovny a mučírny*.

Co se týká osobností a charakterů postav, které se v cyklu objevují tak Vondruška nedává vedlejším postavám příliš mnoho prostoru a nejsou v dílech ani podrobněji popsány, tudíž se o nich dozvídáme pouze okrajově. Informace o hlavních hrdinech, Jiřímu Adamovi z Dobronína a jeho pomocnících, jsou nám odhalovány postupně v průběhu několika knih, nikoli najednou. Královský písař je však ve všech příbězích charakterizován jako starší, moudrý muž, s šedivými vlasy a vousy. Pokaždé když autor v pozici vypravěče popisuje Rozárku, nikdy nezapomene zmínit, že byla nevěstkou. Pokud bychom se zamysleli nad tímto tématem, nevěstky se objevují téměř ve všech povídkách a jsou velmi idealizovány. Ačkoli v šestnáctém století byla jejich činnost nejenom nelegální, ale také patřily k osobám, kterým bylo ubíráno na cti, Vlastimil Vondruška na nich v tomto cyklu nahlíží z druhé strany a ospravedlňuje jejich činnost, vykresluje je jako obyčejné ženy, které neměly na výběr. Důkazem je právě Rozárka, která v dětství osiřela a touto činností si vydělávala na živobytí.

Postavy Vlastimila Vondrušky během příběhů velmi často konzumují. Právě jídlu a pití je v této práci věnována podkapitola 5.4. Vondruška během cyklu uvádí několik druhů jídel, které se konzumovaly, jeho dílo ale neobsahuje nějaký konkrétní jídelníček, který by postavy jedly. Jídla se zde objevují zcela náhodně a ve většině případů postavy dostávají

maso, kaše nebo placky. S nápoji je to stejné. Opakují se tři druhy alkoholických pochutin, medovina, pivo a víno.

Jak již bylo zmíněno, náboženství ve Vondruškových knihách nehrálo žádnou významnou roli. Pouze v některých případech se objevovaly zmínky, jako například když Jiří Adam z Dobronína přijel do města, a během rozhovoru bylo zmíněno vyznání zdejších obyvatel. Výjimku tvoří povídka *Klášterní kostnice*, která je součástí třetího dílu cyklu. Zde se příběh odehrává v klášteře premonstrátské církve. Ovšem i tento klášter slouží pouze jako kulisa pro detektivní příběh a prostředí kláštera může působit na čtenáře atraktivně a netradičně. Bohužel, v tomto případě prostředí kláštera, společně s přísnými pravidly církve, které Jiří Adam z Dobronína s bakalářem Petrem a Rozárkou vědomě porušovali, působí spíše zmateně a čtenář se v ději poněkud ztrácí.

Celkově je třeba brát na vědomí, že šestnácté století v cyklu díla Vlastimila Vondrušky, je pouhou kulisou pro detektivní příběhy. Postavy, které se v nich objevují mluví hovorovou češtinou, typickou pro dnešní jazyk, dokonce i výrazy, které postavy používají, nejsou rozhodně dobové. Těžko by totiž v šestnáctém století královský úředník použil výraz „Dej si bacha.“ Ačkoli je Vlastimil Vondruška se svými odbornými znalostmi velmi dobře připraven, a prostředí působí velmi důvěryhodně, ne všechny historické události a kulisy souhlasí s odbornou literaturou. Vraťme se opět k historii města a městským branám. Vlastimil Vondruška několikrát zmiňuje, kterou městskou bránou postavy procházejí. Při bližším zkoumání *Encyklopedie městských bran v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* od Zdeňka Fišery, se dozvídáme, že názvy bran, které Vondruška ve svých románech zmiňuje, neexistovaly.

Obliba historických románů z produkce Vlastimila Vondrušky tedy nejspíš spočívá v tom, že romány se řadí do kategorie nenáročného, odpočinkového čtení. Čtenář od něj neočekává, ale také ani nemůže očekávat, odborné a zaručené informace o šestnáctém století. Příběhy přitom působí velmi idylicky a pohádkově. Neexistuje případ, se kterým by si trojice detektivů nevěděla rady. Příběhy se navíc opírají i o soukromé vztahy mezi hlavními hrdiny, například na vztahu bakaláře Petra a Rozárky. Čtenář s nimi prožívá jejich opětovné seznámení, budování vztahu, hádky, zasnuby i prvního potomka. To je také jeden z motivů, které dokáží udržet čtenářovu pozornost.

Závěrem: šestnácté století ve Vondruškových románech chápeme pouze jako kulisu k tomu, aby byl příběh atraktivní. Prvky, které Vondruška ve svých knihách používá se vesměs opakují – město, jídlo, postavy nevěstek – což jsou stěžejní motivy, které čtenář nalezne v každém příběhu, stejně tak, jako romantickou linku mezi pomocníky hlavního vyšetřovatele. Příběhy obvykle končí dobře, zločinec je potrestán a Jiří Adam z Dobronína se vrací zpět do své rutiny, čeká na dobu, kdy ho opět někdo poprosí o pomoc, aby se svými pomocníky vyrazil na další pátrání.

Bibliografie

Primární literatura

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory I.* Brno: MoBa, 2006, 370 s. ISBN 80-243-2480-6.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory II.* Brno: MOBA, 2007, 391 s. ISBN 978-80-243-2892-8.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory III.* Brno: MOBA, 2008, 260 s. ISBN 978-80-243-3322-9.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory IV.* Brno: MoBa, 2009, 260 s. ISBN 978-80-243-3541-4.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory V.* Brno: MOBA, 2010, 317 s. ISBN 978-80-243-3813-2.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Letopisy královské komory VI.* Brno: MOBA, 2011, 293 s. ISBN 978-80-243-4490-4.

Sekundární literatura

ADAMOVÁ, Karolina, Antonín LOJEK, Karel SCHELLE a Jaromír TAUCHEN. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Právo.* Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-000-2.

BERANOVÁ, Magdalena. *Jídlo a pití v pravěku a ve středověku.* Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1991-2.

ČECHURA, Jaroslav. *České země v letech 1526-1583: první Habsburkové na českém trůně I.* Praha: Libri, 2008. ISBN 978-80-7277-389-3.

DOKOUPIL, Blahoslav. *Český historický román 1945-1965.* Praha: Československý spisovatel, 1987.

FIŠERA, Zdeněk. *Encyklopedie městských bran v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-061-8.

HOFFMANN, František. *České město ve středověku: život a dědictví.* Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-182-5.

JAREŠ, Michal a Pavel MANDYS. *Dějiny české detektivky.* V Praze: Paseka, 2019. ISBN 978-80-7432-977-7.

- KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin. 1. [díl]*. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-004-4.
- KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin. 2. [díl]*. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-003-6.
- KŘÍŽEK, Vladimír. *Obrazy z dějin lázeňství*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-092-6.
- KUBEŠ, Jiří. Úvod in *Dějiny každodennosti II. (1500-1750)*. Pardubice 2007-2015.
- KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa: studie o vybraných žánrech současné české populární literatury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017. ISBN 978-80-7560-105-6.
- MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd.* Praha Litomyšl: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- NODL, Martin a František ŠMAHEL. *Člověk českého středověku*. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-448-0.
- OHLEK, Norbert. *Cestování ve středověku*. Jinočany: H&H, 2003. ISBN 80-86022-90-0.
- PÁNEK, Jaroslav. *Česká města v 16.-18. století: sborník příspěvků z konference v Pardubicích 14. a 15. listopadu 1990*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1991. ISBN 80-85268-06-X.
- PEŠKOVÁ, Lucie. *Každodennost*. Diplomová práce, 2013.
- STACHOVÁ, Tereza, Vlastimil Vondruška a jeho tvorba pro děti a mládež. Bakalářská práce, 2015.
- VERDON, Jean. *Volný čas ve středověku*. Praha: Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-543-7.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena, VONDRUŠKA, Vlastimil. *Město*. Praha: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-346-7.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena a Vlastimil VONDRUŠKA. *Vesnice*. Praha: Vyšehrad, 2014. ISBN 978-80-7429-362-7.
- VONDRUŠKA, Vlastimil. *Život ve staletích. 16. století*. Brno: MoBa, 2014. ISBN 978-80-243-5843-7.
- VANĚČEK, Václav. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Orbis, 1976.

Internetové zdroje

BADINOVÁ, Alena. Vlastimil Vondruška polapený historií. [online]. 2014 [cit. 2019-12-08].
Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/111768/vlastimil-vondruska-polapeny-histoi>

Historická detektivka [online] 2014 [cit. 2020-01-30]

Dostupné online: <https://www.mlp.cz/cz/novinky/942-historicka-detektivka/?knihovna=&knihovna=0&knihovna=0>

PETRUSEK, Miloslav. Každodennost – Sociologická encyklopedie. [online]. 2017 [cit. 28-04-2020].

Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ka%C5%BEodennost>

Eva Tvrdá: Šestákový hrdina Nick Carter [online]. 2016 [cit. 2020-01-30].

Dostupné z: <http://www.i-senior.cz/sestakovy-hrdina-nick-carter/>

ŠEBELKA, Jan. Detektivka je pohádka pro dospělé, říká autor bestsellerů Vondruška [online]. 2012

Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/rozhovor-se-spisovatelem.A121130_174654_liberec-zpravy_ddt [cit. 2019-12-08]

VONDRUŠKA, Vlastimil, životopis. [online]; [cit. 2019-12-08]

Dostupné z: <http://www.vlastimilvondruska.cz/zivotopis.php>

Summary

This Bachelor thesis deals with the Vlastimil Vondruška's historic novel cycle *King's chamber chronicles*. They are historic detective stories which are set in the 16th century during the rule of King Ferdinand the first of Habsburg. Main character Jiří Adam from Dobrodín and his fellow bachelor Petr and servant girl Rozárka solve mysteries which occur in the Czech Kingdom.

This Bachelor thesis occupies with the first six volumes of the cycle. There are currently thirteen volumes and more are being prepared.

This thesis is divided into six chapters. The first chapter of *King's chamber chronicles* cycle is classified as historic detective story genre. This genre developed from two genres: historical and detective novel. Historical novel is specified by being placed in history, usually in the middle age. Main characters are the ones who solve murders. Vlastimil Vondruška is the most productive author of historic detective novels in the Czech Republic.

This bachelor thesis aims to show how much the *King's chamber chronicles* match up with the realistic depiction of time which we know from historical publications.

Vondruška's novels are set in the 16th century which is there described in common everyday life form. The fifth chapter is written in this form. Vondruška's novels seem very credible because he is a keen historian.

The 16th century period depiction of this thesis is divided into several subchapters: Historical description of a town, food, drink, character types appearing in novels, harlots, brothels, buildings, religion, spa and leisure time.

The last chapter is dedicated to criminal law and punishments. This theme repeats frequently in his novels.